

SISZÁNTÚL

ELŐFIZETÉSI ÁRAK
A kiadóhivatalban átvéve:
Egész évre 16 kor.
Negyedévre 4 "
Helyben házhoz hordva:
Egész évre 20 kor.
Negyedévre 5 "
Vidékre postán szállítva:
Egész évre 24 kor.
Negyedévre 6 "
Egyes szám ára 8 fillér.

Politikai
napilap

Megjelenik minden nap, ahétfő és
ünnap utáni napok kivételével.
Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Nagyvárad, Szilágyi Dezső-u. 5.
A szerkesztőség kéziratok vissza-
adására vagy megőrzésére nem
vállalkozik.
Előfizetések és hirdetések a kiadó-
hivatalhoz intézendők

XII. évfolyam 127. szám.

Nagyvárad

Vasárnap, 1916 június 4.

A skagerraki tengeri csata lefolyása.

Berlin, június 3. (Magyar Távirati Iroda.)
A német tengerészeti vezérkar mai jelentésének kiegészítéseképpen illetékes oldalról a Wolff-ügynökség a következőket közli:

A Skagerrak mellett vívott tengeri csatában a mi részünkről Scheer altengernagy flottaparancsnok vezetése alatt résztvettek: nyílt tengeri flottánk nagy csatabajói, régebbi torhajói, csatacirkálói, továbbá az Északi-tengeren lévő valamennyi könnyű hadihajója, torpedónaszádai és tengeraltattjáró naszádflorellái.

Az ellenség részéről az angol modern harci flotta legnagyobb része állott velünk szembe. A földerítő tengeri haderők parancsnoka Hipper altengernagy volt. Ez utóbbiak elsőnek kerültek ütközetbe délután 5 óra tájban az ellenséges csatacirkálókka, azután mind a két tengeri haderő zöme fokozatosan elegyedett a küzdelembe.

A nappali ütközet, a melynek folyamán torpedónaszádainknak több ízben — egyik flottilánknak háromszor — volt alkalmuk sikeresen beavatkozni, körülbelül este 9 óráig tartott. Ebben a küzdelemben veszítette el az ellenség a Warspite nagy csatabajót, a Queen Mary csatacirkálót, egy pán-

célos cirkálót, a mely valószínűleg az Achilles osztályból való volt és több romboló naszádot.

Az éjszaka folzámán mind a két részről elkezeredett torpedó-támadások és cirkáló-ütközetek következtek, amelyekben a többi már jelzett ellenséges hajó áldozatul esett. Maga a német vezetőhajó hat modern angol torpedórombolót pusztított el.

Az eddig beérkezett jelentések, amelyeket az ütközetben résztvevő német tengeri haderők küldtek, mind megegyeznek abban, hogy az ellenség a majdnem 12 óráig szakadatlanul tartott küzdelemben hősiesséssel viselkedett.

A Frauenlob elvesztésével véglegesen számolni kell. Ez a hajó, úgy látszik, május 31-ről június 1-re virradó éjjel egy részleges összeütközés alkalmával süllyedt el. A nyílt tengeri torpedó haderők közül öt naszád nem tért vissza, de legénységük nem nagy része megmenekült.

A légi földerítő szolgálatnak az időjárás nem kedvezett ugyan, de a tengerészeti léghajók és repülők mégis jelentékenyen hozzájárultak az ütközet mindkét napján földerítésükkel és jelentéseikkel nyílt tengeri haderőnk siheréhez.

Az olasz közvélemény nyugtalansága.

Budapest, június 3. (Saját tudósítónktól.) Zürichből jelentik: Az olasz közvélemény nyugtalansága rendkívül fokozódik:

Genova egyik templomában hirdetményt tettek közzé, amely így szól:

»Imádkozzatok azért az 1400 harcos lelkiüdvéért, amennyi naponként elesik!
Milánó hemzseg a menekültektől.

CZILLÉR IMRE

nagyáruházában

Nagy Pünkösdi occasió keretében

Legujabb ruhaselymek, Grenadinok, Epongeok, Batisztok, Cartonok és Zephirek. Gyönyörű Blousok, kor. 9-50, 12-50, 16-50 és feljebb. Divatos gallérok és Rüschoek, napernyők, keztyük, harisnyák, tricok és soknik. Vászonn és szalma kalapok. Fehérneműek, ing, gallér, kézelők, nyakkendőek. Ridicülök. Szőnyegek és függönyök kerülnek legolcsóbban eladásra!

Cadorna még mindig hallgat Arsieróról Asiagóról.

Lugano, június 3. Cadorna ma is elhallgatja Arsiéro és Asiago elvesztését és ezért a Secolo a tegnapi napot a magyar és osztrák hadsereg részére kevésbé eredményteljesnek tartja, mint tegnapelőtt. A helyzet a lap szerint teljesen változatlan, csak a Sette Comuni (hét község) fensikjában tart az ellenséges nyomás.

A Corriere della Sera is azt írja, hogy a tegnapi hadműveletek eredményét Magyarország és Ausztria nem nevezheti sikeresnek. Egyelőre az Italia foghatta fel helyesen Cadorna jelentését, mert csaknem egész tudósítását törölte a cenzura.

Parlamenti körökben, a Secolo szerint erősödik az a felfogás, hogy a veszély órája teljes mértékben felkeltette a nemzet egyetértésének, kötelességérzetének és áldozatkészségének tudatát, a mely sohasem volt olyan erős, mint most. Elvárják a kormánytól, hogy szavaival megnyugtatólag foghatni a nemzet érzelmeire.

A párisi lapok olasz offenzívákról.

Genf, június 3. A Temps szerint a magyar és osztrák offenzíva gyorsan és veszedelmesen halad előre. Verraux tábornok szerint a magyar és osztrák csapatok feladatuk nehezebb részét már elvégezték.

Pasics Párisban.

Zürich, június 4. Pétervárról jelentik, hogy Pasics miniszterelnök és Jovanovics külügyminiszter Svédországon keresztül Párisba utazott. Mind a ketten egyelőre Párisban maradnak, amíg a szerb kormány szék-helyét véglegesen megállapítja. Az eddigi terv szerint a szerb kormány Korfuban vagy Szalonikiben szeretne megtelepedni.

Remekművek világrajötte és viszontagságaik.

A művészet egy-egy remeke előtt állva, első dolgunk kötséggivül, hogy átengedjük magunkat azon benyomásnak, melyet ránk a kész alkotás gyakorol. Némely remekmű első pillanatra megkap és szinte azt mondhatnám, el sem érezte többé, mondjuk a milói Aphrodite a Louvre szoborcsarnokában. Más remekművek az ugynevezett lassu szépségek, langsame Schönheiten sorába tartoznak, idő kell hozzá elmélyedés, hogy teljes erejükkel hassanak lelkeinkre, mondjuk: Michel Angelo freszkói a Sixtus kápolna boltozatán. De ha első dolgunk egy műremekkel szemben a kész alkotás élvezete, előbb utóbb föltámad bennünk a vágy, még ha laikusok vagyunk is, megtudni a remekmű létrejöttének „titkát“. Itt nemesak a mű *külső eredetéről* lehet szó, tehát a festő munkájáról az első esetvonalástól kezdve a vernissage-ig, vagy a vázlatok és tanulmányoktól kezdve az utolsó esetvonalásig: amiről most beszélni óhajtanék becses engedelműkkel, az inkább a *remekmű létrejöttének távolabbi okaira világít rá*; olyasmire, amire Goethe gondolhatott, midőn ez intelmet adta fiatal művészeknek: „Töltsék meg szellemüket és kedélyüket századuknak eszméivel és érzéseivel s a műremek magától létrejön.“ A génie a lángelme olyan vak és végzetes erő-é, mint a nagy természet egyéb erői? Minő része van a *természeti adományoknak*, tehát az Isten adta tehetségnek a művészeti alkotásban és milyen része van a *tudatos törekvésnek*, megfontolt munkának, szorgalomnak ugyanabban: ime e kérdésekre szeretnék feleletet adni igénytelen elmefuttatásom keretében.

„Le génie n'est qu'une grande aptitude à la patience“, a lángész nem egyéb, mint nagy készség türelemre, mondá egykor George Louis Buffon, a nagy természettudós Madame Neckernek. E mondásból származott a szálló igé: *Le génie est une longue patience: a lángelme hosszú türelem*. Igaz-e tehát, hogy a művészetekben hosszú türelemre van szükség ahhoz, hogy remekmű támadjon? Igaz é, hogy még a legragyogóbb adományokhoz is kitartó szorgalomnak kell járulnia, hogy egyáltalán szó lehessen nagyértékű alkotás létrejöttéről? A művészettörténelem e kérdésekre világos feleletet ad. Ki kételkedhetnék Rafael, Michel Angelo, Rubens vagy Rembrandt tüneményes géniejéről?

Nos tehát, ha pályájukat vizsgáljuk: egy közös vonás kap meg mindnyájuknál: *hogy valamennyien szenvedélyes dolgozók, munkások voltak*. Egy Michel Angelo vagy Rembrandt magánya, zárkózottsága persze nem hasonlít Rafael vagy Rubens tevékenységéhez, de e zárkózott ragyogó mez alatt ugyanaz a kitartás és lelkesedés rejtőzik. Vannak művészek, kik a tökéletesedés utáni lázas törekvésükben az eszményért való vívódásukban, szinte titáni küzdelmükben ba sem tudják fejezni alkotásaik nagy részét. *Lionardo da Vinci* négy évi munka után abban hagyta a *Gioconda-t* vagy *Mona Lisát*, anélkül, hogy terve, álma szerint befejezhette volna. Így is a legesudásabb, legrajtelmesekb váznak közé tartozik, habár egyúttal a zárkózottabb langsame Schönheiten sorába. Mikor az *Utolsó vacsorát* festette a

Santa Maria delle Grazie kolostorának ebédlőjében, munkájának lassúsága megdöbbentette a szerzeteseket. Azt mondta, nem tud megfelelő modellt találni az Úrvöztő fejéhez; más alkalommal *Julius* fejénél akadt meg. Mikor pedig megsokallotta a barátok sürgéseit, azzal fenyegetőzött, hogy a prior fejét veszi mintául *Julius*hoz. De *Vinci*hez hasonló problematikus, tépérő, kételkedő művészi egyéniség volt *Michel Angelo*. A Sixtus kápolna boltozatának képi sehogyse akartak elkészülni. II. Gyula pápa egyszer már azt kiáltotta fel hozzá: *fejezd be, vagy lehuzatlak onnan az állványról*. Más alkalommal *Michel Angelo* türelme fogyott el: felkapott egy deszkát, s azt dobta le a türelmetlenkedő szentatyára. Az ujkori monumentális festés a legnagyobb remeke egyúttal a legkitartóbb, igazi vasakarát alkotása. A Sixtus kápolna mennyezete mindenféle értelemben befejezett alkotás, de már a *Madici* sírrelk allegorikus alakjai szinte csak szobor vázlatok, habár utólréhetetlenül megkapó lenyűgöző hatást gyakorolnak is a szemlélőre. Szinte megdöbbentenek, megbüvölnek rejtelmes kinjükkal. *Michel Angelo* titáni lelke ég e márványokban.

Nem kevesebb erő lakott *Rembrandt* lelkében, ki elég boldogtalan volt földi életében, de *dolgozni* nem szűnt meg holtá napjáig. Legszebb képi miatha csak legkéservesebb részeinek vizsgálására készülték volna. Alig tette le kezéből az ecsetet vagy az írót. Megfigyelhetjük csupán rajzai fonalán egész életét ifjuságától haláláig, édes apját és anyját ábrázoló vázlataitól kezdve saját magát, mint öregot megörökítő képéig. Egy-egy kisebb stája értékes emléket hoz számunkra *Amsterdam*-ról vagy *Kölnyékéről*. Egy rézkarcát (eau forte „eau forte du sel“ nek „sós rézkarcnak“ nevezik, mert azalatt készült, villásreggeli idején, míg a koremsáros sóért ment).

Ottthon tükör elé ül és festi önmagát. Számtalan önarcképe van. Minden korban és viseletben ábrázolta magát. A szentpétervári Eremitage-ban lévő hős képe, kit előbb *Sobieskynek*, majd *Bátorynak* minősítettek, valószínűleg saját fantasztikus képása. Mikor pedig a legnyomasztóbb szegénységben meghal, a remekművek oly örökségét hagyja maga után, melyeknek akkor félreismert becsé ma sok milliót meghalad.

Ne gondoljuk, hogy a művészek korának, tapasztalatának sikerének haladtával ez a buzgóság alábbhagy. Egy téli napon az immár öreg *Michel Angelo* összetalálkozik *Farnese* bíborossal *Róma* egyik félreeső negyedében. „Hol a manóba futkározik, öreg léte re hóban, fagyban, mессze a lakásától?“ kérdi a bíboros. A dicső mester, tekintettel, mely eget-földet felölelni látszást, úlaszol: „Iskolába járó, hogy tanuljak valamit.“ *Géricault* a „*Medusa* hajótörésének“ festője halálos ágyán bal kezét rajzolta, melynek soványsága módfelett tetszett neki, mint anatómiai tanulmány. *Gérard* haldoklása közben még egyszer utoljára művészi mozdulatot tett kezével, mintha ecset lett volna abban, mintha a formákat simogatná, rajzolná... Igazi vérbéli művészeknek gyakran nyugalmukba, álmukba kerül művészetük. *Paulo Uccello* a quatt-

rocanto egyik kiváló festője egy éjjel felkelti feleségét, hogy ezt mondassa neki: „*Milyen szép dolog a távlat, a perspektiva!*“ *Meissonier*, ki híres képében 1814. oly csudásan elevenítette meg *Napoléont*, megvallja, hogy a császár és vezéreinek festése a sok álmatlan éjszakát okozott neki. Hosszu időn át valósággal megszállotta őt ez a tárgy. Utazás közben a grande armée egyik öreg katonájával találkozáva, kifagzatta, s megtudta tőle többek között, hogy *Ney* marsal panyókára vetve hordozta katonaköponyogót. Megjegyezte ezt az adatot s igen hatásos motívumot csinált belőle *Napoléon* koncepciójának ábrázolásánál.

A művészi szenvedély a tökéletesség szomja néha valóságos kint okoz a festőnek. *Ingres*, a rajz, a formák egyik legnagyobb mestere a XIX. század francia művészetében, a pose on, testálláson törve fejét *Bertin* arcképe számára, valóságos gyötrelmes krízise ment keresztül. *Bertin* beszélte később, hogy az ülések alatt a bátorságát veszített művész ideges sírásba tört ki. Egy nap modelljénél, az az nála reggelizvén, *Ingres* hirtelen e szavakat intézte hozzá: „*Jőjjön holnap. Ujrakezdem a képet. Az előbb, beszélgetés közben kitűnő mozdulatát vettem észre.*“ Ez a Louvre-ban lévő remekmű mozdulata volt. Ezt hallva, hajlandó lenne az ember nagy szerepet tulajdonítani a véletlennek a művészeti alkotásnál. A dolog azonban nem így van. A véletlen csak azoknak kedvez, akik mindig gondolkodnak, küzdenek. Nem esudálkozhatunk, ilyen példák után azon, hogy *Fra Angelico da Fiesole* nem tudtak könyvek nélkül festeni *Krisztust*, s hogy *Dominichino*, midőn *Szent András* megostorozásának jeleneténél az egyik hóhért festette, üvöltött, mint egy eszeveszett.

A feszült figyelem a művészetekben a legesekélyebb körülmények kiaknázását teszi lehetővé. Ha igaz van is *Meissonier* nek, ki a „les Amateurs de peinture“ képe elénk állítja, milyen kereszt a festőre, ha fecsegők, pedánsok zavarják munkaközben: viszont gyakran egy baráti szó, a látogató egy megjegyzése pompás ötletet sugallhat neki. Vegyük csak *Jacques Louis David* példáját, mikor a *Sacre de Napoléon*, *Napoléon* megkoronázása a nagy vásznán dolgozott. Először úgy ábrázolta a császárt, amint önmagát koronázza meg, merész és büszke mozdulattal, jobb kezében a koronát emelve balját kardja markolatán nyugtatva. Mintha csak azt mondotta volna, amit *Itália* koronájára mondott: *Dieu me l'a donnée, malheur à qui la touche!* Isten adta, jaj annak, aki hozzányúl! Ekkor *Gérard*, ki tanítványa volt, meglátogatta a nagy festőt. A mester megkérdezte, mit szól a mozdulathoz. *Gérard*, bár az egészet nagy szerűnek találta, hibáztatta a császár túlerős, pathetikus gesztusát. „Ha a császár felesége fejére tenné a koronát, melyet saját fejről levett, több nyugalom, báj és derültebb főnrég lenne a képen.“ *Davidot* meglepte az ötlet, de rögtön elfogadta azt. A császár módfelett meg is volt elégedve a képpel s e híressé vált szavakat mondta: „*Vous m'avez fait chevalier français.*“ ön francia lovagot csinált belőlem. Ugyancsak az első császárság korában történt, hogy egy másik híres művész, *Prud'hon* barátjánál, *Frochot*-nál a *Seine* prefektusánál ebédelt, ki a *Palais de Justice* részére festendő képről beszélt neki, s jeles latinista létére *Horatius* egy versét mormolta:

Raro antecedentem scelestum deseruit poena...

Gyászesetben ruhák 24 óra alatt festetnek feketére! Tisztítás vegyileg szárazon (Benzinben.)

Kézimunkák, Függönyök különös gonddal!

Különlegesség! Katonai csukaszürke egyenruhák átfestése tábori zöldre tökéletes kivitelben.

Postai megbízások soron kívül! **HALTENBERGER VILMOS** kelmeifestő, vegytisztító és gőzmosó gyárában.

Gyári telefon: 34.

Felvételi üzlet: Rákóczi-ut 7.

Telefon: 14-69.

A gonosztevő hiába fut, a büntetéstől meg nem menekszik. E szavakra Prud'hon már látja a tárgyat belső szemével. Fölkel az asztaltól, bemegy a prefektus dolgozószobájába, egy pillanatra gondolkodik, majd nekilkesedve megvázolja a híressé vált kompozíciót. „La vengeance divine poursuit le crime...” „Az isteni büntetés üldözi a gonosztettet”, mely most a Louvre világ-szerte ismert dísz.

De hát a munkában való ilyen makacsság és szenvedély nem vezet-e könnyedségre és gyorsaságra? Könnyedsége válogatja. Van két egymástól ugyancsak elütő könnyedség: jeles kiváló az a könnyedség, melyet a munka hosszas gyakorlata hozott létre, de siralmas az a könnyedség, mely magát a munkát akarja helyettesíteni, vagy pótolni. Rubens egyetlen egy nap alatt festette meg a Louvreban látható híres „Kermesse-t”; a Drezdában látható „Vadkanvadászat” sem került hosszabb időbe. Mignard huszonöt esztendei olaszországi tartózkodásából hazatérve Franciaországba az udvarnál a husz éves XIV Lajos képmásával kezdi meg működését. Három óra alatt készíti el az arcképet, melyet Madridba küldenek a király jegyese Mária Terézia hercegnő részére kit e kép bája és előkelősége teljesen elragad. Vannak esetek mikor a festésben való könnyedség és gyorsaság kitűnő szolgálókat tehet. Armand Jean le Bouthilliers de Rancé a trapisták nagy reformátora barátai minden sürgetése dacára sem volt hajlandó lefestetni magát. Saint Simon gróf, a híres mémoires író egy nap így szólott hozzá: „Engedje meg, hogy bemutassak önnek egy uriembert, aki nagy bámulója és a vágytól kegyedet láthatni. Azonban igen eredeti ember, félig néma; ne ütközzék meg tehát modorán.” Rancé beleegyezik a külön elfogadásába. Bemutatják. Az ismeretlen, ki nem más, mint XIV. Lajos híres arcképfestője Hincinthe Rigaud, egy óra hozzat marad Rancé és Sant Simon társaságában, a nélkül, hogy egy kukkot szólana. Néhány nap múlva Rigaud, ki az szal töltötte azt az órát, hogy tanulmányozza emberét, befejezi az arcképet emlékeztetőül. Mikor Jean Gros Bonapartét akarta festeni az itáliai hadjárat alkalmával, hasonló ügyességnek adta bizonyosságát. Az arcolei ütközet után néhány nappal történt a dolog. Joséphine megígérte az akkor egészen fiatal piktorának, hogy ráveszi az első konzult az „ülésre”, „Az imént kezdtem meg az első konzult képmását, írja a művész egy barátjának, de még csak ülésnek sem lehet nevezni azt a kis időt, amit kapok. Arra se volt érzésem, hogy összeválogassam színemet; bele kell nyugodnom, hogy éppen csak arra jellemet fessek előtte, azt én távollétében adjam hozzá úgy ahogy tudom a többi.” Így beszél, szerényen Gros a Louvreban látható remekműről.

Frans Hals a hollandi arcképfestés egyik legkiválóbb mestere (1584—1666) valószínűleg virtuóz volt a gyorsfestésben. Egy nap éppen a korcsmában ült, ahol úgy mondják sok időt szokott eltölteni, midőn hírül adják neki, hogy egy uriember szeretne beszélni vele. Nehezére esett megválni a palacktól, de mégis hazament. A vendég némi mentegedőzés után, hogy megzavarta, elhagyja, hogy erre vezetvén az utja világért sem akarta elmulasztani a híreről rég ismert nagy művész meglátogatását. Kérte aztán, fesse meg képmását, még pedig, mivel neki Angliába vissza kell térnie, lehetőleg mindjárt. Hals elvállalta a megbízást, s néhány

óra alatt elkészült a képpel. Ez igazán bámulatos, kiáltott fel az idegen. Milyen hamar elkészült vele, s milyen könnyen ment önnek az egész! Önt látva, azt hinné az ember, hogy talán nem is olyan nehéz utána csinálni az egészet.” Frans Hals, mint jó író, humoros ember volt, s szerette a tréfát. „Próbálja meg, hiszen látta, hogy meg.” Kezébe nyomta az esetet és palettát, helyébe ült modellnek. De mikor látta, hogy forog az eset az idegen kezében, ő kezdett csudálkozni. Mikor pedig kis vártatva felállott és rápillantott a képre: egyszerre tiszta jött vele, hogy nagy mesterrel áll szembe. „Elárulta magát, ugymond, hiszen kegyed Van Dyck!” Örömeben nyakába is ugrott a felismert kartársnak.

Azonban a könnyedség, ha nem kitartó munkásság, hosszú gyakorlat eredménye, könnyen odavezet, amit a műtermekben chic nek szokás nevezni, az az külső bravur mezőbe öltözött gyengeségnek. Ez csak művészet alakjába burkolt szemfényvesztás. Erre is elég példa van a művészet történetében. Így vált a nagy tudású, büszke, erős meggyőződésű olasz iskola banálissá, s ez volt a sorsa a XVIII. század francia festészetének is. Olyan tehetségű művészek, mint Jean Honoré Fragonard (1732—1806) a bravuroskönnyedség miatt nem adhatta azt, amit tőle várni lehetett volna. Gyorsaságára büszkén azt irogatta vásznai háttára: „Peint en une heure par Frago.” „Egy óra alatt festette Frago.” A komoly, erős, mesterek nem keresik ilyen akrobataságokban dicsőségüket. Hogy a szobrászok közül is idézzünk példát, az 1879 ben 70 éves korában elhalt Auguste Préault egy időben nagy faverét keltett a mintázásban való könnyedsége és gyorsaságával.

Mint később némely impresszionisták, ő is értett a beszédhez, a reklámhoz s ezzel némely naivabb művészet kedvelőket annyira megbűvölt, hogy nagy tehetségnek tartották. Legouvé jellemezte legjobban az ő lármás jelentéktelenségét: „Préault est un homme de génie qui n'a pas de talent.” „Préault olyan genie, akinek nincs tehetsége.” A művészettörténelem igazat adott Legouvének: már el is felejtette Préault. A múlt század hetvenes éveiben az impresszionista iskola ugyancsak divatba hozta a gyors „flott” festést, de avval egyuttal utat nyitott sok charlatánságnak, bravuroskodásnak a művészet terén. Nekünk is bőven vannak festőink, akik a gyors festést tartják eyyedül üdvözítő modornak, s akik el akarják hitetni velünk, hogy vázlat és befejezett kép között nincs különbség, de bizony messze állanak ők a nagy Whistlertől, kinek egy remek képmását „Anyám”, vagy 16 esztendővel ezelőtt a musée du Luxemburg képtárában bámultak. Valaki azt kérdezte tőle: mennyi idő kellett e remek arckép megfestéséhez? „Nyolc napi munka, válaszolt a művész és negyven esztendei tapasztalat.” Nyolc nap alatt készült el, de senkinek sem jut eszébe vázlatnak nevezni. Egészen véve a művészeti alkotás módjára, s a könnyedségre nézve ma is állanak Bihar nagy fiának Kazinczy Ferencnek sorai:

Nem szeretek nehezre ha nehéz; könnyűt nem, ha [könnyű];
Ez s amaz együtt disz, mint külön állva hiba.
Ugy kell a mi nehéz, ha nem érzi vélem, hogy [az volt],
S a könnyű, ha simult sok faragásra leve.

Hosszu évek munkája, vívódása, tapaszt

talata kell tehát hozzá, hogy remekmű jöhessen létre, úgy, hogy az idő, mint nélkülözhetetlen munkatárs tűnik fel a remekmű létrehozásánál. Amde az idő közremunkálása nagy szerepet játszik magának a remekműnek további sorsában, pályájában is. Habent sua fata libelli, a könyveknek megvan a maguk története, mondták a régiek, de megvan a művészeti alkotásoknak is. Némely remekműveknek valóságos purgatóriumon kell végigmenniök, míg elérik a hírességet, sikert, dicsőséget. Nem minden remekmű oly szerencsés, mint Cimabue (1240—1302?) Madonnája, mely alighogy elkészült, elragadtatást keltett az egész Firenze közönségével. Diadalmenetben vitték azt a Santa Maria Novella oltárára, honnan nem is mozdult azóta, s hét százada fogadja nemesak az ájtatos hívek, de a művészet rajongóinak osztatlan hódolatát. Vannak művészeti alkotások, melyeket a kartársak észre sem vesznek, s amelyek talán századokon át ismeretlenség homályában tengődnek. Különös, sokszor regényes esetekre van szükség, hogy napfényre kerüljenek. Századokon át rejtőzött Agesander, Polydoros és Athenodoros remek márványa a Laokon csoport az Esquilinus romjai között, míg azt 1506 ban föl nem találták s diadallal nem vitték a Vatikánba. Melos szigetének egy zugában, földalatti üregben, mint egy hozzáférhetetlen sirban lapppangott századokon át a híres Aphrodite szobor, míg azt 1820 ban Jorgos görög paraszt kapálás közben föl nem fedezte. Azóta tudjuk a Louvre antik szobor gyűjteményének nincs nagyobb kincse. Heine könyveket sirt e csudás márvány szemléleténél. Es uar in Mai 1818, írja a Romancero előszavában, wo ich zum letzten Male ausging, als ich Abschied nahm von den holden Idolen, die ich angébetet in den zeiten meines Glücks. Nur mit Mühe schleppte ich mich bis zum Louvre, und ich brach fast zusammen, als ich in den erhabenen Saal trat, wo die hochgebenedeite Göttin der Schönheit, Unsere Liebe Frau von Milo auf ihrem Postamente steht. Zu ihren Füßen lag ich lange und ich weinte so heftig, dass sich dessen ein Stein erbarmen musste. Auch schante die Göttin mitleidig auf mich herab, doch zugleich so trostlos, als wolte sie sagen Siehst du dem nicht, dass ich keine Arme habe und also nicht helfen kann?

„L'oeuil humain, ugymond Paul de Saint Victor a-t il jamais embrassé forme plus parfaite”? Emberi szem ölelte-e valaha át tökéletesebb alakot? A Louvre 6000 frankért vette meg a paraszttól a szobrot, de azóta az angol kormány milliót ígért érte, persze hiába. 1820-ban egy hollandi festő tájképet hozott a kiállításra, melyet első díjjal akart a jury kitüntetni, midőn egyik tagja hirtelen azzal a véleménnyel állott elő, hogy a kép csak másolat. Némi faggatás után a festő be is vallotta, hogy képét az alberda-i kastélyban levő eredeti után készítette. Nosza siettek a jury megbízottjai Alberdába, hol maga a kastély ura kitalazolta őket, s egész csomó szebbnél szebb tájképet mutatott nekik egész környékről, a melyekre ő maga nem sokat adott. Olcsón meg lehetett venni tőle az akkor felfedezett Meindert Hobbema (1638—1709) képét, aki ugyan csak mellékfoglalkozás gyanánt üzte a festészetet, főfoglalkozása is jövedelmezőbb a pintér mesterség lévén, de aki Ruisdael mellett a XVII. szá-

Markovits és Weinberger cég nyári újdonságai

megérkeztek

és pedig: szövetek, selymek, grenadinok, különleges blousok, pongyolák, nyári és gummiköpenyek valamint ernyők nagy választékban, olcsó árban kaphatók. Costüm ruhák saját műhelyünkben olcsón és elismert legjobb kivitelben készülnek. Nagy raktár női kelengye fehérneműekben.

Telefon 11-09

4.
 zad hollandiai tájfestészetének legnagyobb alakja, s akit kartársai és a rákövetkező század ép oly kevésbé méltatott, mint Ruisdaelt. Valóban a nagy művészek élete folytonos bizonyossága annak, hogy nincs ezen a földön igazságszolgáltatás.

Ki hinné, hogy a waterloo-i csatára volt szükség, hogy 1815-ben felfedezzék Jan van Eyck (1390-1440) egyik legszebb vásznát. Egy angol parancsnok szállításában meglátott egy érdekes kis képet, megvette és Londonba vitte. Így jutott hozzá a híres National Gallery, Európa egyik leggazdagabb régi képtára „A hollandi polgár és felesége” című megbecsülhetetlen értékű képéhez.

Szomorú dolog, talán éppen olyan szomorú, mint a félreismerés, feledés, az is, ha a néhány évtizedes diadalt visszahatás gyanánt lebecsülés, vagy pláne igazságtalan megvetés vált fel. Pedig erre is van példa elég. Itt van például Antoine Watteau gyönyörű vászna: „Embarquement pour Cythère”, „Hajózás Kytnerába”, Aphrodite szülőföldjére. Művésze, ki egy egész kornak festészetét inspirálta, ki olyan vásznanon, mint a *Menuet*, a Régenes egész divatát, hogy ne mondjam, erkölcsét diktálta, a XVIII. század végén rossz hirbe jutott, persze sok-sok évvel, vagy 6-7 évtizeddel halála után. Ekkor már a David féle klasszicizmus uralkodott, mely a rokonának szeges ellentéte volt. Sokszor nem merik elpusztítani a lebecsült alkotást, hanem mintegy bebörtönzik, padlásra, raktárba helyezik. Ilyen sors érte Liezenmaier Sándor szép Szent Erzsébetjét, melyet a Szépművészeti Múzeum képtárában hiába keresünk. És még hozzá milyen képeknek kellett helyet adnia! Persze, aki meghalt, annak nincs igaza. Az *Embarquement pour cythère*-t, Wattean remekét rosszabb sors érte. Az *École des Beaux Arts* egy tantermében helyezték el, hol a művésznövendékek rajzolni és festeni, mintáznunk tanultak, az új klasszikus recipe szerint. A divatjarmult remekművet a fanatikus növendékek nemcsak szóval, tetteleg is inzultálták: papirgolyócskákkal, agyagdarábokkal, üres festékdobozkákkal bombázták, úgy hogy elkelttávolítani azt a tejfeleszájú ikonoklaszták, képrombolók dübe elől. A művészi alkotásokra is állanak Bercsényi igéi:

De haj, csak így jár minden az ég alatt,
 Forgó viszonság járma a. att nyögünk,
 Tünder szerencsénk kénye hány, vet,
 Játssza emel s mosolyogva ver le.

Lotzeval, a német esztétikussal hisszük és valljuk, hogy a közkeletű frázis: „*de gustibus non est disputandum*”: nyomorult tétel, mely minden esztétikát lehetetlenné tesz, ein elender Satz welcher alle Aesthetik unmöglich macht, de az bizonyos, hogy művészi alkotások konkrét becslése iszonyu hullámzásoknak van kitéve. Semmi sem mutatja ezt oly világosan, mint e híres festmények árhullámzása. Dürer Albrecht, a XVI. század egyik legnagyobb festője, ha ugyan nem a legnagyobb, 112 forintot kapott a négy apostolképrért, mely most a müncheni képtár, az Alte Pinakothek megbecsülhetetlen kincse. Napjainkban Dürer egyetlen portréjéért, a Holzschuher féléért a berlini képtár 350,000 márkát fizetett. Frans Hals egy portréjéért 1772-ben egy árverésen 25 márkát fizettek. Egy másik portré 1870-ben 15000 frankért kelt el. 30 évvel később Pierpont Morgan, az amerikai milliomos egy

Hals-féle arcképrért nem sajnált 650 000 frankot! Hát még a fény és áry csodás festőjének, Rembrandtnak képei minő árhullámzást tüntetnek fel! 1644-ben egy képe, „A pap” 100 forintért kelt el. 1790-ben 17000 lira volt a legmagasabb ár, melyet Rembrandt-képrért adtak. 1883-ban 200,000 frankért kelt el „József és Putifár” s ma már ha Rembrandt-képről van szó, 100,000-en alul nem is beszélnek. Millet világszerte ismeretes képét, az „Angelus”-t 1870-ben hasztalan kicálta 6000 frankért a Louvrenak, amint hogy szegény maradt, mint Rembrandt remek műveitől környezve, holta napjáig. Nos tehát: 20 évvel később egy amerikai társaság 553,000 frankért vette meg. Mikor a művész már rég a sirban porladt...

Még csak a veszedelmekről, melyek a remekművek létét fenyegetik. Az a szerencsétlen technikai kísérletezés, melyet az „Utolsó vacsora” festésénél követett el Lionardo de Vinci, azt eredményezte, hogy ma már ez a világraszóló műretek a Santa Maria delle Grazie kolostor refektóriumában valószínűs rom. A mi nagy *Munkácsynk* képei is ijesztően sötétednek a festésüknel használt bitume miatt. D. hányszor pusztítja tűz-víz a remekműveket! I. Károly angol király egy remek portréja, melyet Van Dyck festett, melynek csodaszép másolatát bámulhatjuk a drezdai képtárban, a White Hall palota égése alkalmával pusztult el Londonban. A víz aránylag rikáiban pusztítja a remekműveket, sőt néha megkíméli. Rafael a palermoi egyik kolostor részére festette a „Kereszthordozást”, mely most a madridi Prado egyik gyöngye. Egy ládába csomagolva feladta azt a hajóra. A hajó elpusztult, de a ládát a dagály szerencsésen a partra mosta. Rafael remekét így még a tenger is respektálta.

Gainsborough a XVIII. század legzeneiblisabb arcképfestője, kinek bűvös szépségű vásznát, „*Mistress Siddons*”, a nagy angol tragika képét 6 évvel ezelőtt bámultam a londoni National Galleryben, Graham generális, Lord Lynedoch feleségének, *Mistress Grahamnak* arcképét is megfestette. A fiatal szép nő kövéssel utóbb meghalt s mikor a generális a halottas szobába lépve, elhunyt neje arcképét megpillantotta, annyira megindult, hogy befalaztatta a szoba ablakait s ajtaját. Mintegy sirba zárta az elköltözöttnek árnyékát, melyet viszontlátni nem volt elég ereje. Így aludt e csodás festmény a homályban félszázadig. Mikor feltörték a sírját, a porlepett szobában a festmény előtt megtalálták *Mistress Graham* piciny féleipőit, amelyekkel a képen ábrázolta Gainsborought, a szép fiatal nőt. Azt hihette volna az ember, hogy a fiatal lady csak az imént ment ki a szobából...

Fejezzük be két kis történettel előadástunkat. Egy siketnéma *Corot*-t a nagy francia tájfestőt arra kérte, adjon neki leckéket. Corot zavarba jött, hogy értesse meg magát vele. Végre is fölkapott egy széndarabot s a papírra, melyen a tanítvány már elkezdett rajzolni, nagy betűkkel vagy tiszter odairta: „*Conscience*”: lelkiismeretesség. Azután nagy gesztussal jelezte a némának, hogy ez minden, hogy eleinte egyébire nem is taníthatja.

Baudryhoz, a modern francia dekoratív festés nagymesteréhez fiatalember jött, ki a felindulástól szaggatott beszéddel adta elő kérését: „Mester, a licumból jövök, befejeztem tanulmányaimat... festő akarnék lenni s azért jöttem önökhöz, hogy eltanuljam, mint nagy művésztől a remekművek alko-

tásának titkát.” A nagy művész szerényen fejet csóválta, elutasító mozdulatot tett, aztán mást gondolva, félhangon súttogta, mintha valami varázsigét morogolna, e szavakat: *Sursum corda! Fel a szivekkel!*

A tanulság: a remekművek alkotásának nincs titka. A génie-t eltanulni nem lehet és semmi igyekezet a természeti adományok, az istenadta tehetség helyét nem pótolhatja.

Viszont kétségtelen, tények bizonyítják, hogy a legragyogóbb tehetség sem mehet semmire szent, erős akarat, erőfeszítés kártartó munka nélkül. Le génie est une longue patience!

Némethy Gyula dr.

A város kiskatonái.

Kik pályáznak a város alapítványi helyeire?

Nagyvárad városa, midőn a nagyvárad-i honvéd hadapródiskolát felállították, nyolc alapítványi helyet létesített nagyvárad-i ifjak részére, akként, hogy az első négy évben évenként 2-2 alapítványi hely töltetett be s így minden évben üresedik meg alapítványi hely.

Már említettük, hogy ez évben visszajön a hadapródiskola Nagyváradra s az új tanévet már itt nyitják meg.

Az 1916-17. tanévre három alapítványi helye üresedik meg Nagyvárad városának, amelyre kiírták a pályázatot. A három helyre szokatlanul sok pályázat érkezett be. És pedig pályáztak:

Rácz Sándor, néhai Rácz Mihály fia; Kopócsy Eadra városi számtiszt László nevű fia; Vass Károly detektívnek Károly nevű fia; Csekő Károly cementgyártó Lajos nevű fia; Lőrinczy Barna kir. adóhivatali tiszt Kálmán nevű fia; Jakab Jakab élelmezési ügyosztályi alkalmazott Béla nevű fia; Szilassy Sándor posta távirtdai segédellenőr Béla fia; Rózsa Gyula távirtdai építész osztályvezető Gyula fia; Dobray Imre cipész Imre fia; özv. Bereczky Antainé fésűs Géza fia.

Az egyik kérvényező Dobray Imre V. reáliskolai tanuló, kinek jeles bizonyítványa van, saját maga írta meg a kérvényét, amelyben előadja, hogy édesanyja elhalt, atyja pedig a harcúterén van, ezért kénytelen ő maga kérni az alapítványi helyre felvételét. A kérvény mellől így hiányzik a szülői beleegyezés. Lehet azonban, hogy felsőbb helyen mérlegelik a körülményeket s felveszik az egyik alapítványi helyre.

A város tanácsa tegnap foglalkozott a kérdéssel s a megüresedett három alapítványi helyre első sorban: Rácz Sándort, Kopócsy Lászlót és Vass Károlyt jelölték.

A többi pályázókat második helyen jelölték.

A jelölések felett a csütörtöki közgyűlés határoz.

Forolin a legjobb és legbiztosabb toilette-szer kéz-, láb- és hónalj-izzadás ellen. Hűsít! Szagtalanít. Ára 1-20. Kapható Farkas István „Apolló” drogeriájában Nagyvárad, Rákóczi-ut 7/B.

Hozassuk haza elesett hőseinket!

Kedvezményes fuvardíj mellett eszközli, a szükséges engedélyeket és okmányokat jutányosan megszerzi.

Hazai föld

harcúterén elesett hősök exhumálási és hazaszállítási vállalat Budapest VIII. Rákóczi ut 23. I. emelet 16. Előnyös költségvetés díjmentesen.

Bővebb felvilágosítást ad Csillag gyógyszerár Nagyvárad, Zöldfa-utca. Telefon 552

Ujabb német jelentés a tengeri csatáról.

Berlin, május 4. A Wolff-ügynökség jelenti: Hogy legendák terjedésének eleve utját vágjuk, ismét meg kell állapítani, hogy a Skagerrak előtti csatában május 31-én a német nyílt tengeri haderők az egész modern angol hajóhaddal harcban állottak. Az eddigi közlések pótlásul meg kell jegyezni, hogy a hivatalos angol jelentések szerint még az Invincible és a Warrior páncélos cirkáló is megsemmisültek. Nálunk az Elbing kis cirkáló, mely május 31-ről június 1-re virradó éjjelen egy másik német hadihajóval összeütközött, súlyosan megrongálódván, fel kellett robbantani, mert beszállítható nem volt. A hajó személyzetét torpedónaszádokkal biztonságba helyeztük, kivéve a parancsnokot, 2 tisztet és 18 főnyi legénységet, kik a felrobbantás céljából a hajó fedélzetén maradtak. Ez utóbbiakat hollandi jelentés szerint egy vontatóhajó Immindenbe vitte és ott partrattette.

A tengerészeti vezérkar főnöke. (Min. eln. sajtóosztály.)

Angol beszámolás veszteségeikről.

Budapest, június 3. (Saját tudósítónktól.) Rotterdamból jelentik: Az angol admirális hivatalosan közli:

Május 31-én délután tengeri ütközet volt a Jütland partvidéken. A küzdelemben csatahajóink flottája, néhány cirkáló könnyű cirkáló és 4 gyors csatahajó vett részt. Veszteségeink súlyosak voltak. Az ellenség flottája főerőink megérkezése után kikötői felé vonult vissza.

Budapest, június 3. (Saját tudósítónktól.) Amsterdamból jelentik: A londoni admirális jelenti: A Quen Mary, Indefatigable, Invincible csatacirkálók, a Defence, Black Prince cirkálókat torpedólövéssel elsüllyesztették. A Warrior sorsa még nincs tisztázva: több találat érte, el kellett vonszolni és azután sorsára kellett bízni. Elsüllyedtek még a Tipperary Turbulent, Fortune, Sparrowhawk, Ardent torpedórombolók, más hat torpedórombolóról még nincs hír. Az angol csatahajók vagy könnyű cirkálók közül egyet sem ért torpedólövés.

Az ellenség veszteségei komolyak. Egy vezető csatahajó és cirkáló megsemmisült, egy súlyosan megrongálódott. Egy csatahajót és egy torpedórombolót éjjel megtorpedóztunk. Két könnyű cirkálót több találat ért. Több torpedórombolót harc képtelenné tettünk.

Harcok a besszarábiai fronton.

Orosz hadszíntér. Budapest, június 3. (Hivatalos.) A besszarábiai arcvonalon és Wolhyniában tüzerharcok nem esökkenő hevességgel folynak. Egyes helyeken orosz gyalogsági előretöréseket is vertünk vissza.

Az olaszok hasztalan erőlködése.

Olasz hadszíntér. Budapest, június 3. (Hivatalos.) A mi csapatunk az olaszoknak a Monte Barco ellen irányuló erős támadását és több gyengébb előretörését utasították vissza. Hasonlóképpen megheiusultak az ellenség ismételt támadásai, melyek a Mandriale majoroktól keletre fekvő határszöglet ellen irányultak.

Délkeleti hadszíntér. Budapest, június 3. (Hivatalos.) Nincs nevezetesebb esemény. Höfer.

Elsüllyedt angol gőzösök.

Budapest, június 3. (Saját tudósítónktól.) A Kölnische Zeitung írja: Egy németalföldi gőzös tengeri útja alkalmával a Galoper-világítótorony irányában észrevette, hogy két angol gőzös aknára futott és elsüllyedt.

Kedvezők a békekilátások.

Budapest, június 3. (Saját tudósítónktól.) Hágából jelentik: A németalföldi kormány szerint a békekilátások kedvezők. Wilson fellépése a béke érdekében komolyan tekinthető.

Newyorkból jelentik: A Tribuna jelentése szerint az angol parlament tagjai között a békemozgalom terjed.

A németek győzelmei az angolokon és franciákon.

Berlin, június 3. A nagyfőhadiszállás jelenti:

Nyugati hadszíntér.

Tegnap délelőtt württembergi ezredek rohammal elfoglalták a Zillebec-kétől délkeletre eső hegyhátat. (Yperntől délkeletre) és a mögötte lévő angol állásokat. Egy könnyen sebesült tábornokot, egy ezredest és 12 más tisztet, valamint 350 sebesületlen és 168 sebesült angolt fogtunk el. A foglyok száma azért oly csekély, mert a védői különösen súlyos veszteségeket szenvedtek és azonkívül a megszálló csapat egyes részei elmenekültek állásaikból és csak tüzéségünk érhetette utól.

Éjjeli ellentámadásokat könnyű szerrel visszavertünk. Arrastól északra és Albert vidékén a tüzerégi harc tovább tart. A Champagneban Ripontól délre felderítő csapatunk egy kis vállalkozás alkalmával több mint 200 foglyot szállítottak be.

A Maastól nyugatra ütegek és erődítési művek ellen látható sikerrel harcoltunk.

A Maastól keletre a franciák további vereséget szenvedtek. A reggeli órákban a Caillette erdőtől délre újabban elfoglalt állásunk ellen intézett erős támadásokat visszavertük. Tovább keletre a franciák a Bauxtól délnyugatra lévő hegyháton tegnap hatszoros rohammal kísérelték meg az árkokba való behatolást. Minden előretörésük, a legsúlyosabb veszteségükkel megheiusult. **A Maas magaslatok keleti lejtőjén rohammal elfoglaltuk az erősen kiépített Damloup falut. 500 sebesületlen foglyot, köztük 18 tisztet fogtunk el és több gépfegyvert zsákmányoltunk.** Más foglyok átszállításuk alkalmával francia nehéz ütegek tüzebe kerültek. Tábortüzerégünk Vaux felett repülő kétfedelűt szedett le. A tegnapi jelentésünk szerint Mörchingentől nyugatra lelőtt kétfedelű a negyedik, melyet Höhdorf hadnagy lőtt le.

Keleti és balkáni hadszíntér.

Nincs ujság. (Miniszterelnökség sajtóosztálya)

Hazudik az angol jelentés.

Budapest, június 3. (Saját tudósítónktól.) Londonból jelenti az admirális: Az angolok összesen 8 torpedórombolót vesztettek. Egy német csatahajót léggeröpítettünk, a Kaiser osztaghoz tartozó Streadjought-ot elsüllyesztettük, egy cirkálót léggeröpítettünk, egy másik cirkáló hajót harc képtelenné tettünk, egy harmadikat könnyen megrongáltunk, egy német könnyű cirkálót és 6 torpedórombolót elsüllyesztettünk, 2 cirkálót harc képtelenné tettünk és egy német buvárhajót elsüllyesztettünk.

A Wolf ügynökség ehhez a jelentéshez hozzáfűzi: **Hivatalos jelentéseink meghazudtolják az angol admirális ezen állításait.**

OBERBAUER A. UTÓDA

BUDAPEST, IV., VÁCI-UTCA 41. a legjobb hírnévnek örvendő és legrégebb egyházi szerek, ruhák, zászlók stb. gyára. Arjegyzék kívánatra ingyen és bérmentve. Telefon szám 167-43.

Páter Bangha válasza a „Nagyvárad“-nak.

Budapest, 1916 június 2.

Tisztelt Szerkesztő ur!

Egy ismerősöm megküldte nekem b. lapjának azt a számát, amelyben Ön kezdetben udvariasan, később pedig — nézetem szerint — elég elfogultan foglalkozni jónak látta múlt vasárnapi beszédemmel. Látom a „Tiszántúl“-ból, hogy akik a beszédet jobban megértették, mint Ön, máris részben rektifikálták az Ön elnagyolt állításait s megadták a méltó választ; ha most magam is megszólalok, teszem ezt amaz örveletes tény megállapításának előrebocsátásával, hogy b. lapja ma már egy lépéssel közelebb áll az objektivitáshoz, mint csak néhány évnek előtte is; mert ezuttal legalább meghallgatják beszédemet s nem tették meg azt, amit régente, hogy látatlanul s hallatlanul irkáltak s természetesen még kevesebb objektivitással, mint most.

Mert az objektivitás hiányát látom abban ma is, Szerkesztő ur, hogy Ön ott fedez fel hamis vádak, ahol nem emeltettek s viszont ott emel merész vádak, ahol arra jogalap nincsen. Ön pl. az ellenmondás vádját emeli ellenem, mert a közműveltség hiányát látom abban, hogy közönségünk a legképtelenebb valótlanosságokat is elhiszi, egyszerűen azért, mert hozzá szokott, hogy a merő üzletre alapított antikeresztény lapok fizetett szerkesztőinek agyával gondolkozt. Erre Ön azt kérdezi: hát vajjon a klerikális (miért nem mondja, hogy „katholikus“? Zsidó Ön?) lapok szerkesztőit nem fizetik? Nem mondaná meg Szerkesztő ur pontosabban, hol van itt az ellenmondás? Nem veszi e észre, hogy más a tisztességes, objektív újságírás, melynek, ha megfizetik is, mint minden becsületes munkát, nem programmja a hazudás és valótlan beállítás, mint ahogy az a legtöbb antikatholikus lapnál, legalább is a katholicizmust illető kérdésekben, tényleg valóságos program-pont? Nem veszi e észre, hogy egész sor olyan lapunk van, (s nemcsak a Népszava ilyen), amely soha, még tévedésből sem ír meg soha semmit, amiből a kath. világnézetre dicsőség háramolhatnék s amelynek szerkesztőit s íróit igenis arra fizetik, hogy hamisat írjanak? Meri Ön ezt állítani a kath. lapokról és munkatársairól? Aztán meg azt mondtam e én, hogy a kath. lapokat csak tessék kritika nélkül olvasni, a szabadgondolkodókat nem? Hát nem általában a több önállóságot s több műveltséget hangoztattam e minden lappal szemben, de elsősorban természetesen azon sajtóval szemben, amelyről nemcsak én, hanem az enyém-től nagyon különböző világnézetű emberek, pl. a filozofus Hartmann Eduárd is, megállapították, hogy nem elvek s ideálok, hanem üzleti érdekek szerint ír, igazat s hamisat össze vissza? A kath. sajtóval szemben bezzeg nem kell külön kritikára inteni azt ugyis Árgus szemmel kritizálja mindenki, akárcsak a farizeusok Krisztust, vagy akár az Ön lapja a jezsuitákat. — De igenis helyénvaló az önállóságra intés ott, a hol sötét célok és valósággyűlölet olyanokat is elhitetnek a közönséggel, mint amint pl. ön is elhitt, hogy Giordano Bruno valami kiváló tudós volt, vagy a tudománya miatt került ellentétbe a hittel, vagy hogy a hit és a tudomány nem álltak mindig a legszebb összhangban, mert az őök sokat hánytorgatott, de keveset tanulmányozott Galilei esetében sem a hit, sőt nem is az Egyház, hanem csak egy bi-

bornok állt szemben az akkor még fejletlen tudománnyal. Vagy amint ön is vakon elhítte s kritikátlanul utánaimádkozza, hogy „egy pap volt Angliában, aki azt prédikálta a szószékéről, hogy jól tette az angol halászbárka legénysége, amikor nem sietett az elszülyesztett hajó fuldoklóinak segítségére.“ Így hát önnek is mind az Szentírás, amit az antiklerikális sajtótudósítók a kath. papok befeketézésére, persze az ellenőrzés kizárásával, összehazudtak? (Olvasza el kérem erre nézve B. Duhr könyvét: „Der Lügengeist im Völkerkrieg“, vagy pedig a hadvezetőség nyilatkozatát a szlovén papok ellen üzött hajszáról!)

A „fajgyűlölet magvának szórását“ látja ön t. Szerkesztő ur, amaz állításomban, hogy a jelen háború felidézésében és kinyújtásában a szabadkőműves sajtónak oroszlanrésze volt? Először is köszönöm a bevallást, hogy a szabadkőműveséget ön is fajnak tekinti. Körülbelül így is van: de rendszeren épen a „faj“ szereti ezt tagadni. A szabadkőműveség t. i. rejtetten ugyan de határozottan a zsidó faj uralmáért küzd; de hogy a dolog simában menjen, zsidó helyett szabadkőművest mondanak, sőt a kimondott zsidó faji törekvéseket is szeretik nem faji, hanem „felekezeti“ jellegűeknek tönnetni fel. Mindezt Szerkesztő ur ép oly jól tudja, mint mi. Ha viszont azt a mai napig nem tudta, hogy a szabadkőműveségnek mekkora szerepe van a háború felidézésében, nem ajálhatok jobbat, mint hogy nézzen kissé jobban utána a dolognak pl. abban a folyóiratban, melyet említettem s amelyet épen azért vagyok bátor az ön és mindenkinek a figyelmébe ajánlani, mert tudós és nyíltszavú emberek írják, akik nagyon sok olyanról rántják le a hályogot, amit a szabadkőműves lapok szeretnek titokban tartani.

Ön azonban logikailag sem kezeli a kérdést tisztán, mert például azt hangoztatja, hogy a sajtó mellett a tömegeknek is, „pl. reváns és az irredentizmus és a sovinizmus által elvokított franciáknak és olaszoknak“ is büntük a háború. Ejnye, Szerkesztő uram, hát Ön csakugyan ne tudná, hogy éppen ezek az itt említett népszennvedélyek speciálisan szabadkőműves termékek s hogy azokat semmi annyira nem szitotta s tartotta a népek lelkében elevenen, mint a szabadkőműves sajtó? Ilyesmit azt hiszem, Nagyváradon is kellene tudnia egy sajtóférfiúnak.

A végén azonban annyira megy ellenem való erőlködésében. t. Szerkesztő ur, hogy rosszhiszemű is kezd lenni, egészen az illdomtalanságig. Ön azt kérdezi, Szerkesztő ur, hogy vajjon a kath. lapok szerkesztőit nem fizetik-e meg? S utána nagyon szellemes rosszmájusággal rám akarja fogni, hogy midőn a kath. sajtó mellett agitállok vagy a szerkesztésében megjelent folyóiratra hivatkozom, hogy ön akkor voltaképpen üzletet akarok kötni. — Ön, Uram, ugy látom, nagyon hűsége sen járhatott a „Világ“ iskolájába, hogy ezt a trükköt olyan szépen eltanulta szabadkőműves igazmondóéktól; vagy pedig talán a hadiszállító és kórházélelmező világfelfogású olvasóinak kegyeit akarta ezzel mindenképp kivívni? De borzalmasan tévedett, Szerkesztő ur, ugyanakkor, amikor kevésbé uri módon gyanukat kelteni próbált. Hogy vajjon a kath. lapok szerkesztőit nem fizetik-e? Hát essen kérem ájulatba a csodálkozástól: igenis vannak katolikus lapok, melyek a szerkesztőiket nem fizetik. Egyetlen fillérrel sem. Ilyen szerkesztő vagyok például én is, akit ön vigézőnek szíveskedett feltüntetni. Hja igen, mondja Ön: a saját lapjánál persze hogy nem fizetik. Tévedés! Nekem nincs

saját lapom. Szerzetes vagyok, nincs egyetlen fillérem; még kevésbé lapom. A ruhát s az ételt a rendem adja, tekintet nélkül arra, hogy szerkeszték-e vagy nem, irok-e vagy nem, terjed-e a lap, melynek ingyen szerkesztője vagyok, de nem tulajdonosa, vagy üzletreszése, vagy nem. Ön nem tud ilyen ideális lelkesedést elképzelni? Odatul önöknél, a „haditerményvallású“ lapoknál vagy pedig a „házikeresztény“ sajtóban ilyesmit meg sem értenek? Arról meg már én nem tehetek. De mint csuaya s valótlan piszkolódást utasítok vissza minden olyan beállítást, mintha a katolikus sajtóért való agitálás szükségkép és tényleg üzleti akció volna.

A katolikus sajtónak, hogy megerősödjék és célját elérje, igenis előfizetőkra van szüksége s ha a vallás védelmébe ma elsőrangú és nélkülözhetetlen eszköz a sajtó, — ezt ma minden művelt keresztény tudja — hát akkor a vallásvédelmi akciónak sem szabad elzárkóznia a katolikus sajtóért való agitáció nehéz munkája elől. Nem is fog elzárkózni; s olyan önállóan gyerekek már mi sem vagyunk, hogy a rosszindulatu meggyanúsítás olcsó fegyverével hadakozók kedvéért a priori felhagyjunk sajtónk kiépítésével és terjesztésével.

Hogy Prohászkaival szíveskedik szembeállítani, semmit sem változtat a dolgon. Hogy az általam különösen is nagyrabecsült püspök szónokai „poétikus szépségekkel teljes beszédei gyönyörűségbe ringatják a szívet“, nagyon helyes: én azonban azt hiszem nemcsak s talán nem is első helyen az szükséges, hogy a „szívetek ringassuk“. Elegen alszanak már: ébresztő is kell a sok ringatás között. Mert az élet nem álom s a kereszténység, ahogy Krisztus szavaiból látom, épen nem álom és nem ringatózás csupán. Megengedem, hogy Prohászka püspök „ringatójára“ is szükség van a maga idején, de az erősebb koszt legalább is éppoly szükséges: mutatják épen az olyan ferde nézetek és elaludt keresztény önéretek, aminek az Ön cikkét tessék oly szomoruan tarkává.

Szomoruan tarkává. Mert szomorú biz az, mikor a keresztény újságíró (ugy halottam, hogy ön is keresztény volna) pontosan, ahogy megmondtam, százszor szigorubb latra veti saját egyháza papjainak minden szavát, mint a nem keresztény, sőt keresztényellenes tendenciájú mozgalmakat. Hogyan? Ön ne tudná, hogy a keresztény fajok tömeges hazafias önfeláldozása és viszont a keresztény elemek szövénnyos belekeveredése a háborús hiénáskodásba épen nem állítható párhuzamba, ahogy ön teszi, „amazoknak“ a szövénnyos hazafiasságával és tömeges hiéna üzelmével? Való beállítás e ez, amit ön ír: „Zsidók, keresztények között volt sajnos, elég hitvány, aki a konjunkturát kihasználta: zsidók, keresztények közt, aki a nemzet háláját érdemli.“ Ugyan ugye? És ugyebár egészen ugyanegy arányban voltak ezek itt is, ott is? „Vannak Rudnay prépostok“, teszi Ön hozzá a Népszava argumentációját követve. Nagy tévedés uram; Rudnay prépostok nincsenek, csak egy Rudnay prépost van s arra sem bizonyult rá eleddig más, minthogy a reverendájával — tudva vagy tudatlanul — némileg palástolta a hadicalók üzelmét. Ennyi bűnpártolást azonban a „Nagyvárad“ is elkövetett bőven, valahányszor — mint itt is — annyira buzgólkodik a szabadkőműves üzelmek leplezgetésében. Hát azért kérjük, ne csak a mesterségesen többszámúvá sanzszirozott Rudnay prépostokat tessék emlegetni, t. Uram, hanem azokat a mérhetetlenül hosszú

Megérkezett Salvator karlsbadi és mindenféle friss töltésű ásványvizek
különböző

Továbbá ajánlok kékkő, raffia és szalámit előnyös árban. IFJ. POPPER JÓZSEF.

hiéna listákat is, amelyekben rendszerint göröcsövel se fedez fel az ember keresztényeket, vagy pláne az Őn által oly őszintén gyűlölt „ittthon feszítő klerikális szerkesztőket.”

Logikátlanság és ferdtetés az is ha Őn azt mondta, hogy panaszkodtam a mai sajtó papgyűlölt és papgyűlöltet munkáján, holott dehogyan bántja a papokat bárki! s ugyanakkor magam a „göndörhaju zsidó lányokat” gúnyoltam. Ugyan ugyan: ott volt Őn azon a beszéden? Mit akar? Mi baja? Kétségbe akarja talán vonni, hogy a szabadgondolkodó sajtó igazán ördögi gyűlölettel szítja az ellenszenvet a kath. papság iránt s a téren semmiféle rágalomtól sem riad vissza? Ezt Őn kétségbe kívánja vonni? Lehetetlen. Nem olvasta soha a Világot? soha a Népszavát? az Egyenlőséget? a Pesti Hirlapot? Őszintén csak „üldözési mániának” tartja a szavaimban kifejezett súlyos valóságot? Csak a gazdag és fősvény papokat gyűlölik? Igazán? Nézza, én se gazdag, se fősvény pap nem vagyok s Őn mégis gyűlöl és nagyon sokan gyűlölnék, egyszerűen a ruhánk, illetve az önök sajtójának hajszája miatt. Hogy van ez? — S a „göndörhaju zsidó lányokat”? Én gúnyoltam volna szegényeket? Uram! A szerelem elvakít: Őnt is valami titkos szerelem kábíthatta el, ha gúnyolódásnak vette azt a komoly megállapítást, hogy van egy bizonyos sajtó, amely a maga durva felekezeti erotikáját viszi bele még a magyar huszár hazafiságának analizésébe is. (Ugy látszik tehát, mégsem csak Prohászka püspök ért a „ringatóshoz”: az én beszédem alatt is álmodott valaki!)

Őn végül az „Őn Istenének sugallatára” hivatkozik, aki „az Őn szívében lakozik” s aki nyilván jelen cikkét is „sugalmazta”. Boosásson meg uram, Őn ezt a kis szent imentalitást is a pesti kis sajtó zsidóktól tanulja. Azok is szeretőik kicsiny üzelmek közepett az „ő istenükre” hivatkoznak, kiki a magáéra, az egyik kis i vel, a másik nagygyal; mindenik a maga privát Istenére, aki nem őt teremtette, hanem akit ők maguk teremtenek maguknak, a maguk guszta és pillanatnyi szükséglete szerint, de mindig a maguk képére és hasonlatosságára. Hígyje el Uram, nekem az az „isten”, aki az Őn írásait „sugalmazza”, — töltéve, hogy azok mindig olyanok, mint ez itt — csepett sem imponál. Mert hisz, ugye, írva vagy, hogy „Idegen isteneid ne legyenek” és „Fáragott képot ne csinálj magadnak!”

Nem szoktam minden támadásra reagálni; de ezuttal nem akartam szó nélkül hagyni a távollétemben utánam szórt vádakat. Hogy mit fog Őn e válaszomra felelni, azzal nem törődöm; tekintettel b. lapjának értesülésem szerint igen összetett jellegű közönségére, ismerve a „házikeresztények” természetrajzát, jót nem várok; de nem is vagyok kíváncsi rá. Ellenben meg vagyok győződve róla, s ezt önmagának privátim, mint magyar ember a magyaroknak s a pap a kereszténynek mondom, hogy, ha igazán igazságszerető, magyar ember, akkor akár mit ír is, a szíve mélyén igazat fog adni nekem.

Vagyok tisztelettel

dr. Bangha Béla S. J.

Nagyvárad kofa Szegeden.

Kemény L. Ignác kapitány beszél:

Szegedre rándultam át, hogy tanulmányozzam a híres szegedi piacot. Járukelünk, nézdegélünk egy szegedi kollégámmal a piacokon, mert a piac ott különböző terekre van decentralizálva. Felosztották a központi piacot.

Egyszer elmegyünk két selyemkendős kofa mellett, akik vásárolni jöttek ki a piacra Nagyvárad kofák, rögtön felismertem őket. Ők is megállanak s az egyik így szól:

— Nézd, ez Kemény kapitányhoz hasonlít.

Vajjon nem ő az?

— Nem, nem, ismerem, meg aztán tegnap vettem tőlem Nagyváradon új krumplit, akkor láttam otthon.

— No nézzük meg.

Szembekerültek velem, megnéznék s így szól az egyik:

— Ez bizony alighanem a testvérje neki.

— D. hogy, mutatkozott be Kemény kapitány, én vagyok saját magam. Persze, maguk itt megvásárolják a karalábít 4 darabot 40 filléért s otthon 3-at adnak egy csomóban. Mi?

— D. hogy, esedezőnk?

A szegedi rendőrkapitány avatkozott most be a beszélgetésbe:

— Hogyan, hát maguk kofák?

— Hát igen.

— No, akkor gondunk lesz rá, hogy ne vásárolhassanak olcsón össze élelmiszereket a mi közönségünk elől.

A két kofa elsétált s az egyik így szól:

— Itt ugyan védik a közönséget.

Késelő vasutas.

Mellbeszurta a haragosát.

Bede Simon kőművesegéd a tegnapi virradó éjszaka a Csarnok kávéházban mulatott két barátjával egészen a záróráig. Egy óraker aztán hazaindult Szőlőtelep utcán levő lakására. Két barátja egészen elkísérte a Széles utcán a Temető utca sarkáig. Ekkor elváltak. Bede egymaga folytatta útját hazafelé. Egyszer csak szembetalálta magát B. Bittó Mihály máv. kisegítő fékezővel, akivel egy idő óta haragban állott. Ugyanis Bittó néhány héttel ezelőtt megverte a Bede édesanyját. A fiatal ember, amikor szemközt találta magát Bittóval, nem tudta megállani, hogy oda ne szóljon:

— Hé, miért bántottad az édesanyjamat?

Erre aztán szót szó követett, aminek az lett a vége, hogy a fékező kirántott a csizmaszárából egy hosszú, hegyes kést és heledőfte a Bede mellébe. Aztán futásnak eredt.

Bede megtántorodott, majd kezével befogván vérző sebét, utána iramodott az Ur-utca felé rohanó vasutasnak. A kétségbeesett hajsza egészen a toloncház mellett Páris-patak fahidjáiig tartott.

Bede itt utólrta Bittót, azoaban a vérvesztés következtében elgyöngült, s nem tudta a menekülő vasutast megragadni. Meg-

szédülve összerogyott, míg Bittó eltűnt az éjszakában. A kiáltozásra, zajra figyelmes lett a toloncház inspekción rendőre, kisértett, az eszméletlen Bedét bevitte a toloncházba és a mentőkért telefonált, akik néhány perc múlva beszállították az életveszélyesen sérült kőművesegédet a Bihar-megyei kórházba.

A kórházban a rendőrség részéről Becsey György rendőrtisztviselő hallgatta ki Bedét, aki bár életveszélyesen sérült, de ha komplikációk nem állanak be, fel fog gyógyulni. A rendőrség B. Bittó Mihályt letartóztatta.

Cséplőgépezetek és fűtők felmentése.

Csak a munkájukat végzőket mentik fel.

A magyar kir. honvédelmi miniszter urnak a katonai illetőleg népfelkeltési szolgálatot teljesítő, valamint a hadieüi szolgálatokra igénybe vett cséplő gépezeteknek és fűtőknek 1916. évi november hó 30-ig a póttettek által való felmentése tárgyában közbíró teszi, Eleméry Ferenc tanácsos, hogy:

1. A gőz- és motoreséplő gépkezelők és fűtők részére a felmentésnek a póttettek által való engedélyeztetéséhez szükséges bizonyítvány, melyben az igazoltatik, hogy az illető gépkezelő vagy fűtő cséplési munkát végzett, illetőleg annak elvégzésére hivatva van a polgári hatóság Nagyváradon a rendőrkapitányi hivatal által hivatalból és díjtalanul állítandó ki.

Kérvényt szerkeszteni nem szabad, mert azt az illető cséplő gépezet vagy fűtő a bemutatott bizonyítvány alapján hivatalból mentik fel.

2. A felmentett és a városi hatóságnál jelentkezett cséplőgépezeteket és fűtőket a katonai ügyosztály nyilvántartásba veszi.

3. A felmentett cséplőgépezeteket és fűtőket ellenőrzik, hogy vajjon végzik-e azt a munkát, melyre felmentettek.

4. A cséplőgépezetek és fűtők a következő munkákat tartoznak végezni:

a) a mezőgazdasági gépek javítását és rendbehozatalát, mind a munkák megkezdése előtt, mind azok elvégzése után;

b) a kaszáló, arató, cséplő, gőz- és motorképezet kezelését;

c) az a. és b. alatt említett munkákon kívül végezhetik gépészeti foglalkozásuk körébe tartozó egyéb, valamint saját gazdasági munkájukat.

5. Akik előirt munkájukat nem végzik, azokat felmentésüknek hatályon kívül helyezése végett a póttetteknek bejelentik.

6. Azoknak a mezőgazdasági gépezeteknek felmentési lapja, akik egyúttal cséplőgépkezelők és a jelen rendelet kibocsátása előtt meghatározott időre felmentettek, az illetékes póttetteknek a felmentésnek 1916. évi november hó 30-ig való meghosszabbítása végett annak a körülménynek hivatalból és díjtalan igazolása mellett fog keüldetni, hogy az illető egyén cséplőgépkezelő.

Ezek a gépezetek felmentésük meghosszabbítását alkalmaztatási helyükön bevarhatják.

7. Azokat a cséplőgépkezelőket és fűtőket, akik mezőgazdasági munkák végzésére póttesteiktől szabadságot kaptak, szabadságuk letelte után az esetleges visszaielések megelőzése végett bevonulni tartoznak és bevonulásuk után irataik bemutatása alapján felmentetik.

8. Azok az 1898. évi születésű népfelkeltésre kötelezett cséplő gépezetek és fűtők, akik 1916. évi Május hó 29-én tartoztak bevonulni, valamint azok az 1897—1866. évi

NESTLÉ-FÉLE
GYERMEKLISZT
Csecsemők
gyermekes és lábadozóik legjobb tápláléka gyomor- és bélbetegségek után.
Mindenkor kapható.

Próbadozot és tanulságos orvosi könyvecskét a gyermeknevelésről teljesen díjtalanul küld a Nestlé-féle gyermekliszt társaság, Wien I., Biberstrasse 38 e.

születésű cséplőgépészek és fűtők is akik a legközelebbi pótszemléken találtak alkalmasnak és később megállapítandó időben fognak bevonulni, a népfelkelési szolgálat alól 1916. évi november hó 30-ig való felmentésüket igényelhetik.

Amennyiben a gőz és motoreke gépezetek és fűtők a harctéren volnának, felmen-

tésüket a fentebb idézett körrendelet értelmében a járási tisztviselőnél benyújtott és a m. kir. földmívelési miniszter által véleményezett kérvény alapján a hadseregparancsnokságnál a cs. és kir. hadügyminiszter, illetőleg a honvédelmi miniszter úján a m. kir. földmívelési miniszter fogja javaslatba hozni.

Képziallítás a püspöki palotában.

Tegnap a képziallításnak kedves kis látogatói jelentkeztek. Az iskolák növendékei vonultak fel, s érthető csodálkozással nézték végig a képziallításnak a gyermekek lelke előtt legjobban megnyilatkozó szépségeit. Ezüst csengők csilingeltek a hatalmas termekben, gyermekek nevetése hangzott fel a parkban s derűt árasztott az öreg falakra a sok ragyogó gyermeki szem. Egyébként a közönség egész nap sűrűn látogatta a kiállítást, a palotát és a parkot.

A esztortóki sikerült felvonulásról még utólag is meg kell emlékeznünk, mert hibátlan rendezése az egész közönség tetszését és elismerését megnyerte s mert egészében és aprólékos részleteiben, ötleteiben úgy mint jelmezekben a legszerényebb eszközökkel a legmutatósebb látványosságot produkálta. Teátrális hatásokat adott ez a felvonulás, a melynek rendezője, mint velünk közlik, a néppünnepélyek ismert szervezője: *Losonczy Gábor* városi tisztviselő, akinek gyakorlata, izlése és erélyes keze a hirtelen rendelkezésére bocsátott anyagból szerves felvonulást készített. Az elismerést ezért *Losonczy Gábor* megérdemelte.

A képziallításán megjelent előkelő közönség figyelmét nem kerülte el az a szín tisztaság, izléses kiállítás és a felszolgált sütemények, teák, kávék zamata, élvezhetősége, amely *Novomeszky Imre* cukrász produktuma.

Jót és kifogástalant adott mindenkinek arisztokratának úgy, mint a polgárnak és gyermeknek. Mivel jövedelméből tekintélyes részt a jótékony szolgálatára ajánlott fel, önzetlenségét és korrektségét megemlíteni nem felesleges.

Orgonahangverseny a székesegyházban.

Akik tegnap a székesegyházban végigélveztek azt a monstre hangversenyt, amely a püspöki palotában rendezett művészi kiállítással kapcsolatban zajlott le és hivatta volt emelni a Vörös Kereszt rendezésében lefolyó ünnepek anyagi és erkölcsi sikerét, büszkén fogják magukat Nagyvárad szülöttének, vagy polgárának vallani. Az a művészi színvonal, amelyen a hangverseny az első számtól az utolsóig — egészében és részleteiben — állott, a fővárosnak is dicséretére vált volna, amit a hangversenynek Budapestről ide rándult művész hallgatósága is elismert. Egyébként az egyes számok beszélnek magukért. Minden újabb szám új meglepetést hozott.

Dr. Bolza Altonz gróf, királyi ügyész, a nagyvárad elölkelő társaságnak kedvelt tagja, fényes tanúságot tett arról, hogy az orgona százféle változatainak művészi kezelésében nem kevésbé járatos és otthonos,

mint a jog és törvény labirintusaiban. Kiváló művészetében nem egy alkalommal gyönyörködött már Budapest műértő közönsége s az elismerés, amelyet a fővárosban aratott, biztos záloga volt tegnapi szereplésének is. Istenáldotta zenei tehetségét Rinek orgonakertjében csillogtatta ez alkalommal s a biztos technika, a kitűnő regiszterkezelés valóban az orgona mesterét mutatta be a hallgatóságnak.

Az a vallásos lélek pedig, aki már szülővárosának, Szarvasnak, templomában is sokszor ült az orgonához, hogy ihletett művészetével áhitatra hangolja és Istenhez emelje az egyszerű lelkeket, a komoly egyházas hangulatot lehelő klasszikus műnek teljes átértéséről adott tanubizonyítást s a művészettel párosult áhitat megtalálta az utat, hogy a mű szépségeit a hallgatóság lelkébe is bevigye. Az erőteljes akkordok egészen betöltötték a székesegyház hatalmas hajóját s az őket felváltó lágy fuvolarészletek misztikus régiókba emelték és ábitatba ringatták a hallgatóság lelkét. A művész gróf nemeslelkű közreműködéséért a Vörös-Kereszt nevében e helyen is köszönetünket fejezzük ki.

Dr. Báthory Oszkár né, a székesegyház kiváló szoprán énekesnője, énekelte el ezután orgona és vonószekerek kíséret mellett *Chembini* híres Ave Mariáját. *Dr. Báthory* né képzett, tisztán csengő magas szopránja könnyedén győzte le a mű koloratív nehézségeit s mély érzelmeket fakasztott a hallgatóság lelkében. A mű hangszerezés és a diszkrét orgonakíséret *Resch Mihály* avatott egyházzenei művészetét dicséri.

Beethoven orgonatriójából hallottunk ezután egy gyönyörű *Andante religioso* részletet, amelyet hegedűn *Scharf* Károly, cellón *Kürti* István, orgonán *Resch* Mihály játszottak. E három kiváló művész *Beethoven* mélyesége, örökszép melódiáit biven, tökéletes átértéssel interpretálta. Megmutatták, hogy amily kiváló dirigensek, époly kiválóak és otthonosak a klasszikus művek előadásában is. Hangszerének mindegyik valósággal mestere.

Ujabb meglepetésként hatott annak a hatalmas énekárnak szereplése, amely erre az alkalomra alakult a székesegyházi korból, a Kath. Kör dalárdájából, öv. *Patzkó Aladár* né és *Bleyer* né *Garzó Adél* énekiskolájának növendékeiből, valamint zeneértő műkedvelőkből. Elsőnek *Liszt* Ferenc koronázási miséjéből a *Benedictus* adták elő, mely az óriási mesterműnek a legszebb, legművésziesebb része. *Liszt* e művét 1867 ben írta, mikor a magyar nemzet oly lelkesedéssel készült *Ferencz József* királyunk és *Erzsébet* királyné nék koronázásának megünneplésére. *Liszt* éppen Rómában tartózkodott, ahol a papi rend kisebb fokozatainak fel-

vetelésére készült, amikor a nemzet vezérférfiai hozzá fordultak, hogy a nagy nemzeti ünnep emlékezetessé tételére komponáljon egy nagy ünnepi misét. *Liszt* nagy lelkesedéssel vállalta e megbízást s az egyházi hangulatot gyönyörű magyar motívumokkal szőtte át. Az előadott rész a Rákóczi induló motívumait dolgozza fel. A csaknem 100 tagú vegyaskar ihletett lelkesedéssel és teljes művészi átértéssel adta elő e szép, de rendkívül nehéz művet, mint értékes gyümölcsöt a kitartó és áldozatkész munkának. A két kar, amely egymásnak felelget, majd összeolvad, pompásan érvényesült a honvédeknek nagyszerű kísérete és *Herbály* István végzett theológus gondos és precíz orgonajátéka mellett.

E számon kívül az énekkar még 3 darabot adott elő: *Cherubini* „O salutaris hostia”ját, ezt a 3 szólamra megkomponált bájos motettát, amelynek finomságai teljes mértékben érvényesülnek, a művészi előadásban és *Mozart* Requiemjéből a fenséges *Sanctos*, az ábitatos *Lacrimosa* és *Dis irae* részleteket. Ebben különösen az utolsó résznek drámai gyorsasága megrázó hatással volt a hallgatóságra s teljes egészében igazolva láttuk azt a nézetünket, hogy ennyi művészi energiát összehalmozva nem is sejtettünk Nagyváradon Kár volna, ha ez továbbra is holt energia maradna. Láttuk a hivatott kezet is, amely életre tudná kelteni és föntartani.

A hangverseny második részét *Scharf* Károly karnagy kitűnő gárdéja, a honvédeknek vezette be, amely *Wagner* Richard imáját adta elő a sokszor méltatott művészettel, amely ezt a művészi orchestert jellemzi. A fenséges és hatalmas akkordok, majd a halk imaszertű fohászok a legváltozatosabb művészi hatásokat fakasztották a hallgatóság lelkében.

Befejezésül a nagy vegyaskar a honvédeknek és *Herbály* István orgonakísérete mellett a *Hymnus*zt adta elő, s nemzeti imádságunk lélekemelő akkordjai tették rá a koronát a minden tekintetben kiválóan sikerült hangversenyre.

A közönség minden számat úgy a művészetnek, mint a templom szent helyének megfelelő komoly és méltóságos eszében és áhitatban hallgatott végig.

A hangverseny rendezésének óriási munkáját *Resch* Mihály zenetanár, a székesegyház helyettes karnagya vállalta magára s oly kiválóan oldotta meg feladatát, hogy ezzel Nagyvárad legelső zenekiválóságai közé emelkedett, akiben nagy tehetség, finom művészi érzék, kitartás, türelem s mindenekelőtt páratlan lelkiismeretesség egyesülnek; oly tulajdonságok, amelyek nagy zenei feladatok megoldására teszik hivatottá e nagytehetségű művészembert.

Betegh Péter felolvasása.

Rendkívül érdekes és lebilincselő volt a tegnapi nap utolsó programpontja: *Dr. Betegh Péter* főhadnagy felolvasása, melyet a Katholikus Kör Szent László termében tartott meg szépszámú és előkelő közönség jelenlétében. Kalandos és veszedelmes szökése orosz fogságból valóságos regény, melynek a közönség valósággal minden szavát élvezte. *Betegh Péter* érti hozzá, hogyan kell érdekes kalandjait vonzó előadással még érdekfeszítőbbé tenni. Ha csak lehetséges, érdemes volna a felolvasást megismételni valamelyik

délután, elsősorban az ifjuság számára, mérésélt helyárok mellett. Minden magyar ifju csak lelkesedhet azon a merészségen, ahogyan a felolvasó Szibériából Kinán, Japánon, Amerikán át hazamenekült Magyarországra, ezernyi veszély közt, egyedül lélekjelenlétére és találékonyságára utalva. A vonzó és érdekes előadást Betegh főhadnagy pompás vetített képekkel kísérte. A közönség a felolvasót mindvégig lelkesen ünnepelte.

A képzőművészet utolsó napja.

Hat óraker előadás a nyílt színpadon.

Junius 4-én, vasárnap utolsó nap. Azt hisszük, hogy az utolsó nap gazdag programjánál fogva felül fogja múlni az eddigieket. A kiállítás ma is egész nap nyitva lesz. Belépti díj 1 korona. Fenntartott helyek mindenre érvényesek. Katona és gyermekjegy 50 fillér. Melléktermék megtekintése 1 korona. Délután a belső parkban, melynek lombos, gyönyörű fasoraiban oly pompásan érezte magát másodikán, a toronyzene alkalmával a közönség, lesz a kerti ünnepély.

A város közönsége készül a szépségversenyre, a divatos tangó-labdákkal. A kugliverseny 3 gyönyörű nyereségtárgya: egy szobor, egy pipa és egy kancsó. A katonazene egész délután játszik.

Hat óraker fényes előadás nyílt színpadon, melynek programja a következő:

1. *Mándoki Panni* szavalata: a) Dal egy kadétról, Nadányi Zoltántól, b) Arany paplan, Emőd Tamástól, c) Legenda egy francia tisztról, Kormos Ferencről.

2. *Alexander Margit* énekel egy dalt, zongorán kíséri *Alexander Lajos*né.

3. *Szabó Pipi* balett tánc. A táncot *Antalfy Margit* tanította be.

4. *Partl József* füttyül zongora kíséret mellett a) *Stitu*, b) *Sirassatok* engem orgonavirágok, c) *Csak mégegyszer* gyermek tudnék lenni. Zongorán kíséri: *Papp Károly*.

5. *Mándoki Gizi* énekel. *Kálmán Andortól* „Jöjj vissza edes.” Kíséri a szerző.

6. *Költemények*. Irta és felolvassa: *Kovácsnay Erzsike*.

7. *Vajnovszky Vilma* énekel. a) *Tartson meg az emlékezetben*, b) *Kuplák*.

8. *Petur és a diánya* páros jelenet. *Gábor Andortól*. Előadják: *Balogh Emmy* — *Rózsai, Dózsa István* — *Petur*.

9. *Farkas Pál* Monológ. A vadkacsa.

10. *Spanyol tánc*. Lejtik: *Klärmann* nővérek. Betanította: *Antalfy Margit*.

Háziasszonyoknak felkérték:
Lányi Sándorné, dr Szegedy Lajosné, dr Kotzó Jenőné, Jerzsák Istvánné, Csidoi Jánosné, Sarkady Kláry, Bognár Lily, Sarkady Lajosné, dr Adorján Emilné, Susztak Adolfné, Szabó Ákosné és leánya, Hagedorn Jánosné, Frankó Józsefné, Kun századosné, Sigmund Andorné, dr Gyémánt Jenőné, Berkovits Renéné, Anichár Istvánné, Horváth Beláné, Horváth Béláné, Domokos Andorné, Kerekes Andorné, Kerekes Andorné, Kurcsinszky Kálmánné, dr Kohányi Rezsőné, dr Perczel Adolfné, Krammernaé, dr Mans Gyöngy, dr Gábor Imréné, dr Máthé Györgyné, Szathó Szévérné, Kerekes Manóné, Gertz Jánosné, Papp Imréné, Schönberger Anninné, Gölya Sándorné, Kolliner Miklósné, Farkas Lászlóné, Szeszich Elekne, Kolozsváry Margit, Baranyi Boriska, dr Szandtner Pálné, dr Spitzer Mártonné, Bige Gyuláné,

Darvas Imréné, dr Zigre Miklósné, Schwarz Erzsébet, Balogh Vilmosné, Horváth Jenőné, Zimmer Samuré, Rusthek Jenőné, Felady Józsefné, Meer Samuné, Matolay Károlyné, Köblös Lajosné, Enderdi Béláné, Mocsáryné, dr Schillingné, Székely Sándorné, Kerehy Péterné, Jakab Mihályné, dr Popper Ákosné, dr Diamandy Anna, Szöllössy Gyuláné, Hódl Románné, Tóth Gyuláné és Szilágyi Gézáné urnókat.

HÍREK

* A városok polgármestereinek tanácskozása Budapesten.

Budapesti tudósítónk jelenti: Tegnapi a városok polgármesterei tanácskozást tartottak Budapesten, amelyen Nagyvárad város részéről *Lukács Ödön* főjegyző, polgármesterhelyettes vett részt. Először a listakérdést ismertette Nagy Ferenc budapesti polgármesterhelyettes, előadó. Azután a beszerzési kérdésben terjesztette be ugyancsak Nagy Ferenc előadó javaslatát, amely szerint részvénytársasági alapon szervezzék a városok szükségleteinek ellátását és a készletek felhalmozását. A vállalkozásba 1 millió koronát helyeznének bele. Vázsonyi Vilmos a felszólalások során kijelentette, hogy csak egy egyszeri hullás után nem járulhat hozzá a dologhoz, miután nem tudja minő változások fognak beállni az adórendszerben. Többek között *Lukács Ödön* is hozzászólt a javaslatához, helyeselve Vázsonyi Vilmos által előadottakat, kifejtette a véleményét a beszerzési kérdésben.

* **Uj kanonokok.** A kalocsai főszékesegyházi káptalanban dr Révay Tibor tb. kanonok, érseki irodaigazgató kanonokká, *Huber Lipót* theologiai tanár pedig tiszteletbeli kanonokká; — a pécsi székeskáptalanban pedig dr *Rézbányay József* theologiai tanár, pápai kamarás tb. kanonokká nevezettek ki.

* **Beöthy Pál és Andrássy Géza előléptetése.** A Budapesti Tudósító jelenti: A király *Beöthy Pál* 2. honvédszázadosbeli tartalékos századosnak az őrnagyi rendfokozat címét és jellegét adományozta, *Andrássy Géza* gróf szolgálaton kívüli őrnagynak pedig az alvezredesi címet és jellegét.

* **Évzárás a papnevelésben.** Tegnapi folyt le a papnevelésben az évzárási ünnepség. A Te Deumot *Vucskics Gyula* dr prépost kanonok, szeminaryumi proditektor és rektor tartotta. Utána ugyancsak 6 beszéttel a bensőséges meleg szavak kíséretében a vakációjukra az ifju levítákat. — Itt említjük meg, hogy a székesegyházban június 14., 16., 17. éni papizenszentelés lesz, amikor is a szeminaryum végzett növendékeit fogja misés papok a szentelni gróf *Széchenyi Miklós* megyéspüspök.

* **Kabaré a felix-fürdőben.** Ma délután pompás műsorral eleven, ötletes kabaréelőadás lesz a Félix-fürdőben. Tompa Béla vidám apróságokat ad elő, Vigh Manó énekel és táncol, Bihari Ákos pedig Tompa Kálmánnak A Nemzethez című hatásos békét sürgető versét szavalja. A jövedelmet a lábadozó katonák javára adják. Minden kit saivesen látnak.

* **A József ezred visszahelyezése.** *Weiszlovits Gyula* törvényhatósági bizottsági tag, mint említettük, indítványt adott be, amelyben indítványozza, hogy Nagyvárad városa intézzen feliratot a 37. József ezrednek Nagyváradra visszahelyezése iránt. Az indítvány nem időszerű, ezért a tanács kiadta a polgármesternek, hogy járjon közbe az indítvány visszavonása iránt.

* A hadikárosodás kérdése.

Budapesti tudósítónk telefonon jelenti: A Budapesti Tudósító illetékes helyről, hogy a német kormány a hadikárosodás kérdésében elfoglalt álláspontja teljesen azonos a magyar kormányéval. A hadiszolgáltatások keretén kívül eső, a hadviselés területén előfordult károk közigazgatási uton való megállapítása már folyamatban van. — Abban a kérdésben, hogy az ilyen károk megtérítése milyen alapon és milyen módon történik, csak a háboru befejezése után nyer megállapítást, minthogy az ország jövőjének pontos helyzetét még most lehetetlen tisztázni.

Az „Aerowasch“ hirtelleges légműködő, oly erősen hódít, hogy ma holnap minden jobb háztartásnak nélkülözhetetlen is nagybecsű ereklye tárgyát fogja az képezni, mely Biharvármegye területére egyedül *Csekő Lajos*nál kapható. Nagyvárad Te egy utca 56. Telefon szám az egész megyére 14—82. A gép ára ezidő szerint 26 korona. Vidékre postán küldve csomagolással 27 korona 50 fillér. A személyesen, levelezőlap, vagy telefon útján megrendelt gép helyben házhoz lesz szállítva. Vidékre postán a pénz előzetes beküldése mellett, vagy utánvétellel.

* **Imrik Cornélia házihangversenye.** *Imrik Cornélia* ma, vasárnap délután fél 6 óraker tartja idei első házi hangversenyét dr *Imrik Gusztáv* ügyvéd Sal Ferenc utcai lakásán. Belépti díj nem lesz. A zenekedvelő közönséget ez uton hívja meg *Imrik Cornélia* zenetanár a hangversenyre.

* **Lipa Vencel — Kiss Béla?** Budapesti tudósítónk jelenti: A Prager Tagblatt írja, hogy az a esendőrőrmester, aki Lipa Vencelt letartóztatta, mivel Kiss Béla-hoz rendkívül hasonlított, másodikán éjjel kihallgatás alkalmával így szólt Lipához:

— Ön Kiss Béla?
— Ezt önnek bizonyítani kell, hangzott rá a válasz.
— Majd Cinkotára viszem, ott megismerik.
— Nem hiszem, hogy sikerülni fog! válaszolta Lipa.

* **Poloskeirtó NOXIN** biztos szer. Ára 1 korona 80 fillér. Kapható kizárólag *Farkas István* Apolló drogeriájában Rákóczi-ut 7/B.

* **Kiadó** olesó bér mellett, vendéglő kávéház helyiségek berendezéssel, vagy anélkül, továbbá nagyobb és kisebb üzletek, raktárak, műhelyek hosszabb, vagy rövidebb időre, ugyszintén modern berendezésű butorozott szobák. Nagy Sándor-utca 4. szám.

* **Gyönyörű rózsás arc** a nő legszebb díszje. Az első ránc a szép asszony első igazi bánata. Adjunk tehát neki módot, hogy eltüntethesse. Elég ha a megbecsülhetetlen Y-PO crémet és szappant használja, melytől a bőr visszanyeri ruganyosságát eltünteti a ráncokat, szeplőket, mitesereket, májfoltokat, pattanásokat és bőr vörösséget. Ára K 1.50. Kapható: *Farkas István* „Apolló” drogeriájában Nagyvárad, Rákóczi-ut 7/B Rimanóczy-palota.

SZÍNHÁZ.

A mai szinlapok:

Délután 3 és fél óraker, fél helyárrakkal:

Karikagyűrű.

Uj operett 3 felvonásban.

Személyek:

Kálmánházi grófné	Bánházy Teréz
A kis gróf	Bihari Sándor
Kamarás	Farkas Pál
Kitty	Vigh Mancsi
Szinigazgató	Leóvey Leó
Sterneek, ezredes	Sik Rezső

Este 8 és fél óraker, rendes helyárrakkal:

A kis alamuszi.

Operette 3 felvonásban.

Személyek:

De Chateaux vicomt	Sz. Zsigmondy A.
St. Rémy márk	Békefi Lajos
Max Donald, amerikai ültetvényes	Sik Rezső
Sarah, neje	Komáromy Gizi
Mary, ennek huga	Vigh Mancsi
Tom, Mae Donald unokaöccse	Tompa Béla
Rettenetes, rendőrkáplár	Farkas Pál

Heti műsor.

Vasárnap délután: Karikagyűrű.
 Vasárnap este: A kis alamuszi.
 Hétfőn: Kis alamuszi.
 Kedden: Kis alamuszi.
 Szerdán: Mágna Miska (Király Ernő felléptével).
 Csütörtökön: Legénybucsu. (Király Ernő felléptével).
 Pénteken: A bájos ismeretlen. (Király Ernő utolsó felléptével).
 Szombat délután: A vörös sapka.
 Szombat este: A tékozló fiu. (A budapesti Nemzeti színház vendégfelléptével).
 Vasárnap délután: A sárga esikő.
 Vasárnap este: Mágna Miska.
 Hétfőn délután: Derék Fridolin.
 Hétfőn este: Egy magyar nábob története.

A jövő hét műsora.

Ma, vasárnap két előadás lesz a színházban, mint rendszeren. Délután halljuk Sztójánovits Jenő kedves operettjének, a Karikagyűrűnek bájos zenéjét; este pedig a Kis alamuszit elevenítik fel, néhai Bokor József híres darabját, amely az egész operett-együttes közreműködése Sz. Zsigmondy Annával, Vigh Mancival, Komáromi Gizivel, Tompa Bélával.

Szerdán kezdődnek a színházban az érdekesebbnél érdekesebb vendégszereplések elsősorban

Király Ernő

fellépésével. Király Ernő ma az ország első operett bonvivant színésze, a fővárosi közönség kedvence, aki Nagyvárad színházlátogatóinak körében is általános népszerűségnek örvend. Király Ernő legjobb szerepeiben: a Mágna Miska, a Legénybucsu és A bájos ismeretlen operettekben fog fellépni. Ez előadásokra, amelyek bérletszünetben tartatnak, már hétfőtől kezdve lehet jegyet váltani a színházi pénztárnál.

Szombaton lesz a hét nagy eseménye, a

Tékozló fiu

előadása, amelynek híré a fővárosi lapokból ismeri a közönség. A szenzációs némajáték, amihez fogható még nem fordult meg színpadon, a budapesti Nemzeti színház elsőrangú művészgardáját hozza Nagyváradra. Hegedűs Gyula, Csillag Teréz, Paulay Erzsé, Kürti György, Galaires Elza lépnek föl a darabban. Zongorán pedig Dolmányi Ernő, a világhírű művész kíséri az előadást, akit Nagyvárad zenekedvelő közönsége, aki jól ismeri a kiváló mester jelentőségét, bizonyára a legnagyobb örömmel üdvözöl. A ritka érdekességű előadására a színtügyi bizottság a helyárrak 100 százalékos felemelését engedélyezte, tekintettel az előadás nagy költségeire és arra, hogy a Szigligeti-színház helyárrai amúgy is alacsonyok. A bérlek igényeit csütörtök délután pénztár zárásig tartja fön az igazgatóság; péntek reggeltől kezdve a megmaradt jegyek eladatnak. A Tékozló fiu magyarázó szövege külön füzetbe jelenik meg, amely csütörtöktől kezdve a színház pénztárnál lesz kapható.

A Magyar nábob Nagyváradon.

A fővárosi színházi évad egyik legszebb sikere volt a Magyar nábob, amelyet a mi nagy mesemondónknak, Jókai Mórnak regényéből Herci Sándor ültette át a színpadra. Közönségünk is bizonyára szívesen látja a színpadon Jókai világának tőrülmezzett, tipikus magyar alakjeit, Kárpáthy Jánost, az ázsiai satrapából sarjadt magyar gavalórt, a bábajos Fánnyt és a többieket.

A színtársulat már is készül az ujdonságra, amelynek bemutatója Pünkösöd hétfőjén lesz.

A következő vendégszereplések során még

Eregi Oszkár

vendégjátéka van tervbe véve. A kitűnő művész a Hamlet, a Romeo és Julia és a Madonna rózsáiban fog fellépni, a melyekben bravuros alakításokat produkál.

APOLLÓ mozgó- színház	Junius 4-én és 5-én. A halál völgye. Amerikai dráma 3 felvonásban
	Előadások kezdete: Szombaton, vasárnap és ünneppon 3 óraker és hétköznapokon fél 7-kor.

URÁNIA mozgó- színház	Vasárnap junius 4-én. Kalandor barónő. Bűnügyi dráma 3 felvonásban.
	Előadások kezdete: Szombaton, vasárnap és ünneppon 3 óraker és hétköznapokon fél 7-kor.

VIGADÓ mozgó- színház	Vasárnap junius 4-én. Táncos Marci. kacagató vígjáték 3 felv.
	Szombaton és vasárnap négy előadás és pedig: délután 3, 5, 7 és este 9 óraker.

A szerkesztésért ideiglenesen felelős:
Dr. PAPP KÁROLY.

x **Helybeli** nagy vállalatnál 10-15 mázsas makulatur papír eladó. Ajánlatokat a kiadóba kérünk.

Kiadó

a Fekete Sas bérpalota IV. emeletén 2 két szoba és mellék helyiségekből álló lakás lift használattal. Felvilágosítást ad a gondnok (Passage 24. sz. lépcső, telefon: 14-00)

Butorozott

egy és kétágyas utcai és udvari szobák a „Zöldfa” épület emeletén kiadók. Felvilágosítással szolgál a Zöldfa épület emeletén a szoba-kezelő. Telefon: 14-00.

Kiadó lakás

a Fekete Sas bérpalota II. emeleten a Szent László térre nyíló 5 szoba, fürdőszoba, előszoba, cselédszoba, kamarából stb. álló erkélyes saroklakás (személy és teherlift használattal) kiadó. Közelebbi felvilágosítást nyújt a részvénytársasági gondnok (passage 24. sz. lépcső, telefon: 14-00.)

A Katholikus Nővédelmi Hivatal

által (Teleky-utca 13. telefon 5-39 szám)

AJÁNLKOZNAK: Jegyző mellé vidékre és ügyvédi irodába; nevelő-, társalkodó-, ápoló- és házvezetőnőnek; főzőnőnek kórház-, vendéglő-, intézet vagy pap házhoz; felsőruha varrásra műhely vagy magánházhhoz; fehérnemű himzés és javításra; leányok üzleti kiszolgálásra; házmesternőnek; házhoz járók, mosás-, vasalás-, takarítás- és egyéb napszámra; gyermek mellé szobalány és mindenestek; egy asszony havi 3 koronaért fésülést vállal. Egy urileány, ki beszél németül és franciául elvállal nőket és gyermekeket tanításra.

KERESNEK: Egy német leányt gyermek mellé; üzletbe tanulóleányt; főzőnőt, mindenest, takarítónőt és napszamosnőket; inast és he-test.

Bármilyen csekély adományt is köszönettel elfogad mindenre nézve felvilágosítást nyújt a nővédelmi hivatal.

Hivatalos órák vasár- és ünneppon kivételével:

hétfő, szerda, péntek délelőtt 9-12-ig,
kedd, csütörtök, szombat délután 3-5-ig.

5.

Elsőrendű jégszekrények olcsó árban beszerezhetők

Andrényi Károly és Fianál Nagyvárad.

MINNIGRAF

a legtokéletebb
FÉNYKÉPEZŐGÉP

amellyel egyszeri töltésre
50 felvétel eszközölhető.

A gép külön berendezés nélkül
mint:

Másoló készülék.
Diapositivek készítésére.
Vetítésre 2 méterig.
Nagyító készülékekkel 30×40 cm-ig
használható.

A gép 5×6×13 cm. nagyságu csinos
bőrhuzáttal és oly fényerős lencsével
van ellátva, amely lehetővé teszi bár-
mily kedvezőtlen időben is éles ké-
peket készíteni és mint ilyen tu-
rista célokra kiválóan alkalmas.

Kapható:

RIGLER JÓZSEF EDE

papírneműgyár részv.-társaság
fényképezési cikkek raktárában.

Nagyvárad, Rákóczi-ut 3. sz.

A MŰJÉG

napenkénti rendszeres szállí-
tását megkezdtük, megrende-
léseket köszönettel veszünk,
előfizetéseket elfogadunk és
előzékeny, pontos kiszolgálá-
sról gondoskodunk

Kiváló tisztelettel

Nagyvárad, Sörgyár R. T.
Telefon 439.

Merza Kálmán

nyerges és szilgyártó Nagyvárad,
Rákóczi-ut 19. szám.

Telefon: 3-65 Telefon: 3-65

Tiszti nyereg és szijazat, ko-
csizó és ígás szerszámok, kocsi-
ülés, lábvédők és szerszámok
raktára.

Csodás hatású arczsépitő és finomító
A **VILÁGHIRŰ FÖLDES**-féle

MARGIT
CRÈME és
SZAPPAN

a Margit-crème zsirtalan, ártal-
matlan, rögtön szépit. Ára 120 kor.

A Földes féle Margit-szappan pár nap
alatt lemossa a szeplőket, májfoltokat s
megszüntet minden bőrbajt. Ára 90 fill.

6 koronás rendeléseket bérmentve küld
Földes Kelemen gyógy-
szertára Aradon

Kapható minden gyógyszerárban,
drogueriában és illatszerkereskedésben.

* **Kiadó** Lahner György-utca 6. számú
ház emeletén modern 2 szobás utcai lakás
fürdőszobával aug. 1 re. Értekezhetni a Pol-
gári takarékpénztárnál.

Helfy József utóda

NAGYVÁRAD.

KOSSUTHLAJOS-UTCA (Gyár-épület)

Telefon szám: 51 Alapítotott 1868 évben.

Zsák- és ponyvakölcsönző üzletemet

ez idén is nagymennyiségű új zsákokkal és viz-
hatlan ponyvakkal gyarapítottam, úgy hogy a
t. gazdaközönség ide vágó szükségletét a leg-
olcsóbb kölcsönjűk mellett tudom kielégíteni.

Ezenkívül mindenféle

**Új gabona-, lisztes-, szalma-,
heremag- és só-zsákok.**

Gépolajokban, hengerolajokban (tovotte) gépkenőcs-
ben a legkiválóbb minőségeket tartom állandóan
raktáron. Kötélneműek, gépszijak, dohány, zsákzsine-
gek és kévekötelekben. Nagy választék fiakker taka-
rókban és löpökrocokban.

Gyapju zsákokból nagy raktár!

A magy. kir. ampelologiai intézet
és számos hazai állami és külföldi szak-
intézetek tudományos kísérletek után
megállapították és ajánlották, hogy a

„PEROCID“

az egyetlen alkalmas anyag szőlő per-
metezésénél a

rézgalic pótlására

A „PEROCID“: Ceritföldszulfát, Rá-
dium, Thorium ritka nemes földfé-
mek szulfátjainak vegyülete, mely a

Peronospora tenyészetet megöli.

Garantált 35, 40%-os „PEROCID“

MAJUNGA RAFFIAHÁNCSS, leg-
finomabb GÉPOLAJ kapható mér-
sékelt áron

Mihelyi és Kandel

fűszer-nagykereskedésben

NAGYVÁRAD, Nagypiac-tér.

Vas és rézágak

afrik és löszormatracok,
amerikai és sodrony-
ágybetétek: összehajtott
ágak eredeti gyári áron
kaphatók

Tátray Sándor

r.-t.-nál Körös-utca 11.

Telefon szám: 558.

NAGYVÁRAD VÁROS

VILLAMOS MŰVE

IRODA ÉS RAKTÁR:

NAGYVÁRADON, VÁR-TÉR 1. SZÁM.

TELEFON 514.

TELEFON 514.

Értesítjük a m. t. közönséget, hogy a

WOLFRAM LÁMPÁK

ára olcsóbb lett, Wolfram és egyéb
izzólámpák nagy raktára legolcsóbb
áron a közönség rendelkezésére áll.
Telefon rendelésre ráfizetés nélkül ház-
hoz szállítjuk. Egész éjjel ügyele-
tes szolgálat. Költségvetések ingyen.
Elvállaljuk villamos világítási és erő-
átviteli berendezések felszerelését. Csil-
lárók, ivtlámpák állandóan nagy vá-
lasztékban kaphatók. Villamos moto-
rok 1/4 lóerőtől minden nagyságban.

Főszerelő telefonja
55.

Főszerelő telefonja
55.

Gyermek szvetterek, harisnyák, sapkák, női mouslin, flor- és selyem harisnyák, valamint női keztyűket előnyös árakban árusít — a

SPITZER és LENGYEL cég

detail osztálya

Zöldfa-utca, a gyógyszerházzal szemben.

2—3 kisebb lakásból álló

MAGÁN HÁZAT

megvételre keresek, ajánlatok a Nagyváradi Napló kiadóhivatalába.

IZSÁK LIDIA

eelsőrendű tűzőszalon

Nagyvárad,

Nagy Sándor-u1

Park-szálloda

épületében.

Fűzőket a legelső divat szerint 2 óra alatt elkészítünk, kész fűzőkben egyenes tartók, melltartók és haskötőkben nagy választék. Fűzőket választás végett vidékre is küldünk, tisztításokat és javításokat pontosan elkészítünk. Szilgigeti színház művésznőinek egyedüli szállítója.

::

Telefon: 11—53.

::

Legbiztosabb és legmegbízhatóbb nyaraltatás.

A n. é. közönség b. figyelmébe ajánlom, hogy úgy helyben, mint nagyszalontai fióküzletben szőrmeárkat, téliöltönyöket, függönyöket szőnyegetek stb. nyaraltatás végett nálam és fióküzletben méltóztassanak elhelyezni hol kíváratra bármikor felmutatható. A nyaraltakat tisztán kezelve, gondozva és kijavítva annak idején hazaszállítatom. A raktáram és üzletem a károk ellen biztosítva van, ugyanazért kérem a nagyérdemű közönség szives bizalmát, kiváló tisztelettel

Zimányi András

német szücs. Színház u ca 4. sz. Adorján-palota. Telefon 824. Telep: Körös utca 47. saját ház.

EMIR ARCMOSÓ

legtökéletesebb készítmény bőrhámlás és sörny; továbbá izzadó-, fényes, zsíros-, atkás (mitesseres) arca. Ha naponta többször az arcunkat EMIR-rel bedörzsöljük, az arc rögtön csodás szép lesz, mintha valami mesés lehetfinomságu harmattal lenne bevonva.

Egy üveg ára 1 korona 50 fillér.

Legszebb fekete vagy barna színre fest a

KELETI HAJFESTŐ

Egy pár perc alatt bármilyen hajat, vagy bajszot a legszebb fekete, vagy barna színre lehet festeni, anélkül, hogy a színt le lehessen mosni.

Egy készlet ára 3 kor. 50 fillér.

Ha szepőjétől meg akar szabadulni, ha tiszta fehér arcot óhajt, úgy használjon

Alabástrom-arcfenőcsőt

Egy téglgy ára 1 kor. 20 fillér.

10 koronás vidéki megrendeléseket költségmentesen szállítok.

Fenti szerek kaphatók:

NÉMETH PÁL gyógyszerésznél

Arany Kereszt gyógytárban.
Szent László-tér, a Városháza mellett.

Szent László (Püspök gyógyfürdő)

Nagyvárad mellett.

Kénes vasas hévvizforrások, viz hőfoka 42 C° csuz, köszvény minden formája, ischiás és női betegségek ellen, 1913-ban 6200 beteg hagyta el gyógyultan és javultan a páratlanul hatásos Püspök-fürdő gyógyforrásait. Nagyszabásu nyári uszoda 26 C° forrássvizzel és uszástanítással.

400 holdas park és fenyves erdő, gondozott séta-utak, társalgó, olvasóterem, könyvtár, napilapok, folyóiratok rendelkezésre állanak.

Az egész fürdő ujonnan átalakítva, villanyvilágítás az egész telepen és az összes vendégszobákban. Posta, interurbán telefon.

Sebesült katonatisztek és katonák árkedvezményben részesülnek.

Fürdőismertetőt küld az Igazgatóság 1916 jan. 1-től.

Komzsik Alajos,
a fürdő bérlője.